

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA JEVGENIJA TANČEVA [EVGENI TANCHEV]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 20. jūnijā¹

Lieta C-192/18

**Eiropas Komisija
pret**

Polijas Republiku

Valsts pienākumu neizpilde – Efektīva tiesiskā aizsardzība atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai – Tiesu neatkarība un objektivitāte – Komisijas iebilduma, kurš pamatots ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu, nepieņemamība – LESD 157. pants – Direktīvas 2006/54/EK 5. panta a) punkts un 9. panta 1. punkta f) apakšpunkts – Tāda pensionēšanās vecuma ieviešana vīriešiem un sievietēm, kas ir tiesneši vispārējās jurisdikcijas tiesās, *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) un valsts prokuroriem – Vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšana kopsakarā ar rīcības brīvības piešķiršanu tieslietu ministram pagarināt atsevišķa tiesneša aktīvo pilnvaru termiņu

I. Ievads

1. Šajā lietā Komisija ir iesākusi pārkāpuma procedūru pret Polijas Republiku saskaņā ar LESD 258. pantu uz diviem pamatiem. Pirmkārt, Komisija apgalvo, ka, ieviešot *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z dnia 12 lipca 2017 r*² (2017. gada 12. jūlija Likums, ar ko groza Likumu par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju un dažus citus likumus; turpmāk tekstā – “2017. gada 12. jūlija grozījumu likums”) 13. panta 1.–3. punktā 60 gadu pensionēšanās vecumu sievietēm un 65 gadu vecumu vīriešiem, kas iepriekš bija 67 gadi abu dzimumu pārstāvjiem, vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, prokuroriem un *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa) tiesnešiem, Polija ir pārkāpusi LESD 157. pantā un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos³, 5. panta a) punktā un 9. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētos pienākumus.

2. Otrkārt, Komisija apgalvo, ka Polija, 2017. gada 12. jūlija grozījumu likuma 13. panta 1. punktā samazinot vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecumu, vienlaikus piešķirot tieslietu ministram rīcības brīvību pagarināt atsevišķu vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu aktīvo pilnvaru termiņu atbilstoši šā paša likuma 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktam, nav izpildījusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pantu paredzētos pienākumus.

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² *Dz. U.*, 2017, 1452. pozīcija.

³ OV 2006, L 204, 23. lpp.

3. Pirmais no Komisijas iebildumiem ir jauns tajā ziņā, ka diskriminācija dzimuma dēļ vēl nav tikusi apskatīta lietās, kuras Tiesa ir izskatījusi saistībā ar Polijas Republikas tiesnešu to pensiju noteikumu reformām, kuri tika ieviesti 2017. gadā⁴, un kuras izraisījušas plašu starptautisko kritiku⁵. Proti, kā apspriests manos secinājumos lietā C-619/18 Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība)⁶, 2017. gada reformas ir Komisijas pamatotā priekšlikuma saskaņā ar LES 7. panta 1. punktu par tiesiskumu Polijā priekšmets⁷.

4. Attiecībā uz otro iebildumu, ciktāl tas attiecas uz Komisijas pilnvarām atsaukties uz Hartas 47. pantu pienākumu neizpildes tiesvedībā, kā arī uz LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētās efektīvas tiesiskās aizsardzības noteikuma saturu, šis jautājums detalizēti ir aplūkots manos 2019. gada 11. aprīļa secinājumos lietā Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība) (C-619/18)⁸. Tajos es ieņemu nostāju – ja dalībvalsts neievieš Savienības tiesības atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam, Komisija nevar pamatot savu iebildumu uz Hartas 47. pantu, ceļot tiešu prasību atbilstoši LESD 258. pantam.

5. Tādējādi saistībā ar otro pamatu manā analizē galvenā uzmanība tiks pievērsta tam, lai noskaidrotu, vai ar attiecīgo noteikumu tiek pārkāpta LES 19. panta 1. punkta otrā daļa, kas ir tiesiskuma ievērošanas atbilstoši LES 2. pantam konkrēta izpausme⁹. Tāpat analizēšu tiesību avotus, uz kuriem var atsaukties, veicot šo vērtējumu, avotus, kas LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai ir kopīgi ar tiem, kuri nosaka “tiesību uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā” atbilstoši Hartas 47. pantam saturu. Kā tiks ilustrēts šo secinājumu VI daļas C nodaļā, kopīgie avoti veido konstitucionālu pāreju starp šīm divām tiesību normām, un tāad arī judikatūra, kas attiecas uz abām tiesību normām nenovēršami pārklājas¹⁰.

6. Turpinājumā tajā pašā nodaļā apspriedišu atšķirības starp LES 19. panta 1. punktu un Hartas 47. pantu, it īpaši LES 19. panta 1. punkta otrās daļas pārkāpuma sliekšni, kurš ir jāsasniedz, lai uz to varētu atsaukties kā uz atsevišķu Savienības tiesību pārkāpumu attiecībā uz tiesnešu neatceļamību un neatkarību, neatkarīgi no Hartas.

4 Tiesā ir vairākas citas izskatīšanā esošas lietas, kas attiecas uz Polijas tiesu sistēmas reformu, tostarp lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko iesniegušas: Polijas Augstākā tiesa (C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18 un C-668/18), Polijas Augstākā administratīvā tiesa (C-824/18) un Polijas zemākās instances tiesas (C-558/18, C-563/18 un C-623/18). Skat. arī Tiesas priekšsēdētāja 2018. gada 15. novembra rīkojumu, Komisija/Polija (C-619/18, EU:C:2018:910), un manus secinājumus šajā lietā (EU:C:2019:325) (spriedums ir izskatīšanā). Tiesnešu diskrimināciju vecuma dēļ un piespiedu pensionēšanu Tiesa izvērtēja 2012. gada 6. marta spriedumā Komisija/Ungārija (C-286/12, EU:C:2012:687).

5 Skat. Venēcijas komisijas 2017. gada 11. decembra atzinumu Nr. 904/2017 par likumprojektu, ar ko groza Likumu par Valsts tieslietu padomi, par likumprojektu, ar ko groza Polijas prezidenta ierosināto Likumu par Augstāko tiesu, un par Likumu par parasto tiesu organizāciju, CDL-AD(2017)031; Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes īpašā referenta tiesnešu un juristu neatkarības jautājumos atzinumu par misiju Polijā, 2018. gada 5. aprīlis, A/HRC/38/38/Add.1; Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja Atzinumu par konkrētiem noteikumiem likumprojektā par Polijas Augstāko tiesu (situācija 2017. gada 26. septembrī), 2017. gada 13. novembris, JUD-POL/315/2017.

6 EU:C:2019:325.

7 COM(2017) 835 *final*, 2017. gada 20. decembris. Skat. apspriedi turpat, 48.–51. punkts. Šajā pamatotajā priekšlikumā Komisija iebilst pret šādiem likumiem: 2017. gada 11. maija Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tiesnešu un prokuroru mācību centru, Likumu par vispārējo tiesu organizāciju un citus likumus (*Dz. U.*, 2017, 1139. pozīcija, ar grozījumiem); 2017. gada 12. jūlija Likums, ar ko groza Likumu par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju un dažus citus likumus (*Dz. U.*, 2017, 1452. pozīcija, ar grozījumiem); 2017. gada 8. decembra Likums par Augstāko tiesu (*Dz. U.*, 2018, 5. pozīcija, ar grozījumiem) un 2017. gada 8. decembra Likums, ar ko groza Likumu par Valsts tiesu padomi un dažus citus likumus (*Dz. U.*, 2018, 3. pozīcija, ar grozījumiem).

8 EU:C:2019:325. Izmantošu terminu “efektīva tiesiskā aizsardzība” visā secinājumu tekstā atbilstoši formulējumam LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, paturot prātā, ka Tiesa ir nospriedusi, ka ar šo tiesību normu, lasot to kopsakarā ar lojālas sadarbības principu un LES 4. panta 3. punktu, tiek nodrošināta “efektīva tiesību aizsardzība tiesā” (mans izcēlums). Skat. spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 34. punkts. “Dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai indivīdiem jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības”.

9 Skat. nesenos komentārus par LES 2. panta apstiprināšanu kā noteikumu, kas aptver tiesā īstenojamās tiesību normas, piemēram, Jacqué, J.P., “Etat de droit et confiance mutuelle” *RTDE* 2018. gada aprīlis/jūnijs, 239. lpp. un Adam, S. un Van Elsuwege, P., “L'exigence d'indépendance du juge, paradigme de l'Union européenne comme union de droit”, 2018, *Journal de droit européen*, 334. lpp. Abos šajos darbos papildus tiesu neatkarībai un objektivitātei atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai tiek minētas šīs judikatūras attīstības sekas attiecībā uz dalībvalstu savstarpējās uzticības principu. Skat. it īpaši Tiesas spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, un manus secinājumus šajā lietā, EU:C:2018:517.

10 Skat. spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

7. LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā ir noteikts:

“Dalībvalstis nodrošina tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ir pietiekami efektīvi tiesiskās aizsardzības nodrošināšanai jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības.”

8. LESD 157. panta 1., 2. un 4. punktā ir noteikts:

“1. Visas dalībvalstis nodrošina to, lai tiktu ievērots princips, ka vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu.

2. Šajā pantā “darba samaksa” nozīmē parastu pamatalgu vai minimālo algu, kā arī jebkuru citu atlīdzību naudā vai natūrā, ko darba ņēmējs par darbu tieši vai netieši saņem no darba devēja.

Vienāda darba samaksa bez dzimuma diskriminācijas nozīmē to, ka:

- a) darba samaksu par akorddarbu aprēķina, izmantojot vienu un to pašu mērvienību;
- b) darba samaksa atbilstīgi stundu likmēm par vienādu darbu ir vienāda.

[..]

4. Lai praksē nodrošinātu pilnīgu vienlīdzību starp sievietēm un vīriešiem darbā, vienādas attieksmes princips neliedz dalībvalstīm atstāt spēkā vai ieviest pasākumus, kas dod īpašas priekšrocības nepietiekami pārstāvētajam dzimumam, tā pārstāvjiem atvieglinot iesaistīšanos darbā vai arī novēršot vai kompensējot viņu profesionālās izaugsmes trūkumus.”

9. Direktīvas 79/7/EEK (1978. gada 19. decembris) par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos¹¹ 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir noteikts:

“1. Šī direktīva neskar dalībvalstu tiesības izslēgt no tās darbības jomas:

- a) pensionēšanās vecuma noteikšanu, lai piešķirtu vecuma un izdienas pensijas, un tās iespējamās sekas attiecībā uz citiem pabalstiem.”

10. Direktīvas 2006/54 3. panta nosaukums ir “Pozitīva rīcība”, un tajā ir noteikts:

“Dalībvalstis var saglabāt vai pieņemt pasākumus Līguma 141. panta 4. punkta nozīmē, lai praktiski darba dzīvē nodrošinātu pilnīgu līdztiesību starp vīriešiem un sievietēm.”

11. Direktīvas 2006/54 5. panta nosaukums ir “Diskriminācijas aizliegums”, un tajā ir noteikts:

“Neskarot 4. pantu, nepastāv ne tieša, ne netieša diskriminācija dzimuma dēļ nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmās, jo īpaši attiecībā uz:

- a) šādu sistēmu darbības apjomu un pieejas nosacījumiem;

¹¹ OV 1979, L 6, 24. lpp.

[..].”

12. Direktīvas 2006/54 9. panta 1. punkta f) apakšpunktā ir noteikts:

“1. Vienlīdzīgas attieksmes principam pretrunā ir tādi noteikumi, kuri tieši vai netieši pamatojas uz dzimumu un ar kuriem:

[..]

f) nosaka atšķirīgus pensionēšanās vecumus.”

B. Polijas tiesības

13. Komisijas iebildums attiecas uz 2017. gada 12. jūlija grozījumu likumu. Minētā grozījumu likuma noteikumi, kas attiecas uz šo lietu, ir 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunkts un 13. panta 1.–3. punkts, kas attiecas uz trim turpmāk uzskaitītajiem tiesību aktiem.

1. Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesām

14. Saskaņā ar 2001. gada 27. jūlija Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu sistēmu (turpmāk tekstā – “Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesām”) 69. panta 1. punktu parastais pensionēšanās vecums¹² tiesnešiem – gan vīriešiem, gan sievietēm – bija 67 gadi. Tas bija pagarināms pēc attiecīgā tiesneša rakstiska pieteikuma tieslietu ministram, uzrādot tam izziņu, kas apliecina labu veselības stāvokli. 2016. gada 16. novembrī attiecīgais noteikums tika grozīts¹³ un pensionēšanās vecums tika samazināts līdz 65 gadiem gan vīriešiem, gan sievietēm, tas bija pagarināms uz īsu laiku pēc attiecīgā tiesneša rakstiska pieteikuma tieslietu ministram, iesniedzot minēto medicīnisko izziņu. Šis grozījums stājās spēkā 2017. gada 1. oktobrī.

15. Tomēr ar 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. pantu atkal tika grozīti noteikumi attiecībā uz pensionēšanās vecumu, nostiprinot to 60 gadu vecumā sievietēm un 65 gadu vecumā vīriešiem. Saskaņā ar 2017. gada jūlija grozījumu likumu šis pants stājās spēkā 2017. gada 1. oktobrī.

16. Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 69. panta 1. punkts, kas grozīts ar 2017. gada jūlija grozījumu likumu¹⁴, stājās spēkā 2017. gada 1. oktobrī, un tajā ir noteikts:

“Tiesnesis pensionējas, sasniedzot 60 gadu vecumu sievietēm vai sasniedzot 65 gadu vecumu vīriešiem, ja vien ne vēlāk kā 6 mēnešus un ne agrāk kā 12 mēnešus pirms šī vecuma sasniegšanas viņš vai viņa nav iesniedzis tieslietu ministram paziņojumu par savu vēlmi turpināt darbu savā amatā un uzrādījis izziņu, kura izsniegta saskaņā ar noteikumiem, kas paredzēti kandidātiem, kuri pieteikušies tiesneša amatam, apstiprinot, ka viņa vai viņas veselība nav šķērslis tiesneša pienākumu pildīšanai.”

¹² Polijas tiesību sistēmā tiesneši un prokurori nedodas pensijā, bet (tiešā nozīmē) “pāriet atpūtas fāzē” – viņi pārtrauc savu pienākumu izpildi, bet saglabā noteiktas tiesības un privilēģijas.

¹³ 2016. gada 16. novembra *ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* (Likums par grozījumiem Likumā par vecuma pensijām un citām Sociālā nodrošinājuma fonda izmaksājamām pensijām; *Dz. U.*, 2017, 38. pozīcija).

¹⁴ 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. pants.

17. Ar 2017. gada jūlija grozījumu likuma 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktu tika pievienots jauns 1.b punkts Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu 69. pantam un grozīts 69. panta 3. punkta teksts. 69. panta 1.b punktā ir noteikts:

“Tieslietu ministrs var atļaut tiesnesim turpināt ieņemt savu amatu, ņemot vērā vispārējās jurisdikcijas tiesu darbinieku racionālu izmantošanu un vajadzības, kas izriet no atsevišķu tiesu darba slodzes. Gadījumā, ja tiesvedība, kas saistīta ar tiesnesi, kurš turpina ieņemt savu amatu, vēl nav pabeigta, viņam sasniedzot 1. punktā minēto vecumu, tiesnesis paliek savā amatā līdz brīdim, kad šī tiesvedība ir beigusies [..].”

18. 69. panta 3. punktā pēc grozījumu izdarīšanas ir noteikts:

“Gadījumā, ja tieslietu ministrs sniedz 69. panta 1.b punktā minēto atļauju, tiesnesis var turpināt ieņemt savu amatu tikai līdz 70 gadu vecuma sasniegšanai. Šis tiesnesis var doties pensijā, trīs mēnešus iepriekš par to paziņojot tieslietu ministram. Paziņojuma termiņu pagarina par uzkrāto ikgadējo atvaļinājumu, kas nav izmantots līdz šī paziņošanas perioda beigām. Pēc tiesneša pieprasījuma tieslietu ministrs var atļaut šim tiesnesim pensionēties pirms paziņošanas termiņa beigām.”

19. Attiecībā uz tiesnešu atalgojumu Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91. pantā ir noteikts:

“1. Atalgojuma līmeni tiesnešiem, kas ieņem līdzvērtīgus amatus tiesā, diferencē atkarībā no darba stāža vai veiktajām funkcijām [..].

2. Tiesneša pamatalgu izsaka pakāpēs, kuru līmeni nosaka, piemērojot koeficientus, pamatojoties uz 1. punkta c) apakšpunktā minētās pamatalgas noteikšanu. Atsevišķu tiesnešu amatu pamatalgas un koeficienti, kurus izmanto, lai noteiktu tiesnešu pamatalgas līmeni atsevišķās pakāpēs, ir noteikti šī likuma pielikumā.

[..]

7. Turklāt atalgojumu tiesnešiem diferencē ar darba stāžu, kas no sestā darba gada sastāda līdz 5 % no pamatalgas un katru gadu palielinās par 1 %, līdz tas sasniedz 20 % no pamatalgas.

[..]”

20. Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91.a panta 2. punktā ir noteikts:

“2. Ja pirms tiesneša amata ieņemšanas tiesnesis ir strādājis citā amatā tiesu iestādē vai tam līdzvērtīgā valsts prokurora amatā, viņam šajā jaunajā amatā pienākas pamatalga līmeni, kas nav zemāks par līmeni, kurš viņam bija iepriekš ieņemtajā amatā.”

21. Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91.a panta 3. punktā ir noteikts:

“3. Tiesneša pamatalga tiek noteikta nākamajā augstākā pakāpē pēc piecu gadu nostrādāšanas attiecīgajā tiesneša amatā.”

22. Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 100. panta 1., 2., 4.a un 4.b punktā ar 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta grozījumiem ir noteikts:

“1. Tiesnesim, kurš ir pensionēts tiesu sistēmas izmaiņu vai tiesu teritoriālās jurisdikcijas izmaiņu gadījumā, līdz 60 gadu vecumam sievietēm un 65 gadu vecumam vīriešiem ir tiesības uz atlīdzību tā atalgojuma apmērā, kuru tas saņēmis, ieņemot pēdējo amatu.

2. Tiesnesim, kurš ir pensionējies vai kurš tika pensionēts vecuma, slimības vai profesionālo iemaņu zaudēšanas dēļ, ir tiesības uz atlīdzību 75 % apmērā no pamatalgas un darba stāža pabalstu, kas saņemts pēdējā ieņemamajā amatā.

[..]

4.a Šī panta 1. punktā minētajā situācijā pensionēts tiesnesis saņem vienreizēju maksājumu, sasniedzot 60 gadu vecumu sievietēm un 65 gadu vecumu vīriešiem.

4.b Tiesnesis, kurš ir atgriezies iepriekš ieņemtajā amatā vai iepriekš ieņemtajam amatam līdzvērtīgā amatā saskaņā ar 71.c panta 4. punktu vai 74. panta 1.a punktu, pensionēšanās vai pensionēšanas gadījumā ir tiesīgs saņemt vienreizēju maksājumu tādā apmērā, kas sastāv no starpības starp maksājuma summu, kura aprēķināta pensionēšanās vai pensionēšanas dienā, un jau samaksātā maksājuma summu. Šā panta 1. punktā minētajā situācijā tiesnesim ir tiesības uz samaksu, sasniedzot 60 gadu vecumu sievietēm un 65 gadu vecumu vīriešiem.”

2. 2002. gada 23. novembra Likums par Augstāko tiesu

23. 2002. gada 23. novembra *ustawa o Sądzie Najwyższym*¹⁵ (Likums par Augstāko tiesu, turpmāk tekstā – “2002. gada Likums par Augstāko tiesu”) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2017. gada jūlija grozījumu likumu, ir šīs lietas priekšmets.

24. Līdz 2018. gada 3. aprīlim Augstākās tiesas tiesnešu pensionēšanās vecums 2002. gada Likumā par Augstāko tiesu tika noteikts 70 gadu vecumā. Tomēr minētajā datumā tas tika samazināts līdz 65 gadiem¹⁶.

25. Neraugoties uz šiem noteikumiem, 2002. gada Likuma par Augstāko tiesu 30. panta 2. punktā bija paredzēta iespēja tiesnešiem pieprasīt priekšlaicīgu pensionēšanos pirms 70 gadu sasniegšanas. Vecums, no kura Augstākās tiesas tiesnesis var pieteikties pensijai, vēlāk tika grozīts ar 2017. gada jūlija grozījumu likumu, proti, pensionēšanās vecums sievietēm tika samazināts līdz 60 gadiem un vīriešiem – līdz 65 gadiem. Iepriekšējā redakcijā 2002. gada Likuma par Augstāko tiesu 30. panta 2. punktā vecums, no kura var pieteikties pensijai, tika noteikts 67 gadi. 2016. gada 16. novembra likumā šis vecums gan vīriešiem, gan sievietēm tika noteikts 65 gadi.

26. 2002. gada Likuma par Augstāko tiesu 42. panta 4. un 5. punktā attiecībā uz Augstākās tiesas tiesnešu atalgojumu ir noteikts:

“4. Augstākās tiesas tiesneša atalgojumu izsaka kā standarta pakāpi vai paaugstināšanas pakāpi. Paaugstināšanas pakāpe ir 115 % no standarta pakāpes.

5. Augstākās tiesas tiesnesis, stājoties amatā, saņem standarta pakāpes pamatalgu. Pēc septiņiem nostrādātajiem gadiem tiesneša pamatalga palielinās līdz paaugstināšanas pakāpei [..].”

¹⁵ Dz. U., 2001, Nr. 240, 2052. pozīcija.

¹⁶ 2017. gada 20. decembrī Polijas Republikas Prezidents parakstīja 2017. gada 8. decembra *ustawa o Sądzie Najwyższym* (Likums par Augstāko tiesu, Dz. U., 2018, 5. pozīcija, ar grozījumiem), kurš stājas spēkā 2018. gada 3. aprīlī, izdarot šo grozījumu. Skat. manu secinājumu lietā C-619/18, EU:C:2019:325, 5.–7. punktu.

27. 2002. gada Likuma par Augstāko tiesu 43. pantā ir noteikts:

“Augstākās tiesas tiesnesim ir tiesības uz papildu darba stāža pabalstu, kas katru gadu palielina pamatalgu par 1 %, bet nepārsniedz 20 % no šīs algas. Darba stāžā, no kura ir atkarīgs pabalsta apmērs, tiek ietverts arī nostrādātais laiks vai darba tiesisko attiecību periods pirms viņa iecelšanas Augstākās tiesas tiesneša amatā, kā arī advokāta, jurista vai notāra profesionālās prakses periodi.”

28. 2002. gada Likuma par Augstāko tiesu 50. pantā ir noteikts:

“Pensionētājam Augstākās tiesas tiesnesim ir tiesības saņemt atlīdzību 75 % apmērā no pamatalgas un darba stāža ilguma pabalsta pēdējā ieņemtajā amatā. Šīs atlīdzības termiņus un summas pielāgo atbilstoši strādājošo Augstākās tiesas tiesnešu pamatalgas izmaiņām”.

3. *Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze (2016. gada 28. janvāra Prokuratūras likums)*

29. 2016. gada 28. janvāra Prokuratūras likuma¹⁷(turpmāk tekstā – “Prokuratūras likums”) 127. panta 1. punktā *inter alia* ir noteikts:

“Ja vien šajā likumā nav noteikts citādi, [Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām] 69.–71. panta, 73., 74., 76. panta, 85. panta 4. punkta, 99.–102. panta un 104. panta noteikumus *mutatis mutandis* piemēro prokuroriem.”

30. Līdz ar to Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 69. pants ir piemērojams prokuroru pensionēšanās vecumam. Attiecīgi parastais prokuroru pensionēšanās vecums pirms 2017. gada jūlija grozījumu likuma bija 67 gadi gan vīriešiem, gan sievietēm. Ar 2016. gada 16. novembra likumu gan vīriešiem, gan sievietēm prokuroriem pensionēšanās vecums tika samazināts līdz 65 gadu vecumam. Šis grozījums stājās spēkā 2017. gada oktobrī. 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta 2. punktā vēlreiz tika grozīti noteikumi attiecībā uz pensionēšanās vecumu, nostiprinot to 60 gadu vecumā sievietēm un 65 gadu vecumā vīriešiem.

31. Attiecībā uz pabalstiem pensionētiem prokuroriem saskaņā ar Prokuratūras likuma 127. panta 1. punktu noteikumi, kas attiecināmi uz vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, jo īpaši Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 100. panta noteikumi arī uz tiem ir attiecināmi.

32. Tomēr pats atalgojums ir jānosaka saskaņā ar Prokuratūras likuma 124. panta noteikumiem. Tajā *inter alia* ir noteikts:

“1. Atalgojuma apmēru prokuroriem, kas ieņem līdzvērtīgus amatus prokuratūrā, diferencē atkarībā no darba stāža vai veiktā darba pienākumiem. Rajona un apgabala prokuroru pamatalga ir vienāda ar tādu pašu vispārējās jurisdikcijas tiesu organizatorisko vienību tiesnešu pamatalgu. Provinču prokuroru pamatalga ir vienāda ar apelācijas tiesas tiesnešu pamatalgu.

Ģenerālprokuratūras prokuroru pamatalga ir vienāda ar Augstākās tiesas tiesnešu pamatalgu. Ģenerālprokurora un pārējo ģenerālprokurora vietnieku amata piemaksas ir attiecīgi vienādas ar Augstākās tiesas priekšsēdētāja un Augstākās tiesas priekšsēdētāja vietnieka amata piemaksām.

2. Prokuroru pamatalgu izsaka pakāpēs, kuru līmeni nosaka, piemērojot koeficientus prokuroru pamatalgas noteikšanas pamatam.

[..]

¹⁷ Dz. U., 2016, 177. pozīcija.

4. Ja pirms prokurora amata ieņemšanas prokurors ieņēma citu prokurora amatu vai amatu tiesā, kas ir līdzvērtīgs potenciālajam amatam, viņam jaunajā amatā ir tiesības uz pamatalgu, kas nav zemākā pakāpē par to, uz kuru viņam bija tiesības, ieņemot iepriekšējo amatu.

5. Prokurora pamatalga tiek noteikta nākamajā augstākā pakāpē pēc piecu gadu nostrādāšanas attiecīgajā prokurora amatā.

[..]”

III. Pirmstiesas procedūra

33. 2017. gada 28. jūlijā Komisija nosūtīja Polijai oficiālu brīdinājuma vēstuli, kurā tā apstrīdēja 2017. gada jūlija grozījumu likuma atbilstību Savienības tiesībām, jo īpaši LESD 157. pantam, Direktīvai 2006/54 un LES 19. panta 1. punkta un Hartas 47. panta apvienotajiem noteikumiem.

34. Ar 2017. gada 31. augusta vēstuli Polija atbildēja uz oficiālo brīdinājuma vēstuli. Tā apstrīdēja Komisijas argumentus.

35. 2017. gada 12. septembrī Komisija nosūtīja Polijas Republikai argumentētu atzinumu, pamatojoties uz LESD 258. pantu, kurā tā apgalvoja, pirmkārt, ka, ieviešot 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta 1.–3. punktā atšķirīgu pensionēšanās vecumu vīriešiem un sievietēm, kas ir vispārējās jurisdikcijas tiesu un Augstākās tiesas tiesneši un prokurori, Polija nav izpildījusi LESD 157. pantā, kā arī Direktīvas 2006/54 1. panta 5. punkta a) apakšpunktā un 9. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētos pienākumus.

36. Otrkārt, Komisija apgalvoja, ka, saskaņā ar 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta 1. punktu samazinot vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecumu un piešķirot tieslietu ministram rīcības brīvību, lai pagarinātu pilnvaru termiņu šiem tiesnešiem saskaņā ar tā paša likuma 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktu, Polijas Republika nav ievērojusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā un Hartas 47. pantā paredzētos pienākumus.

37. 2017. gada 12. oktobrī Polija sniedza atbildi uz argumentēto atzinumu, atkārtojot savu nostāju, ka apgalvotā pienākumu neizpilde ir nepamatota, un pieprasīja izbeigt procedūru.

38. Komisija nolēma vērsties Tiesā turpmāk minēto iemeslu dēļ (39. punkts).

IV. Tiesvedība Tiesā

39. Ar prasības pieteikumu, kurš Tiesā iesniegts 2018. gada 15. martā, Komisija saskaņā ar LESD 258. pantu cēla šo prasību Tiesā. Tās prasījumi Tiesai ir šādi:

- atzīt, ka, ar 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta 1.–3. punktu ieviešot atšķirīgu pensionēšanās vecumu sievietēm un vīriešiem – vispārējās jurisdikcijas tiesu un Augstākās tiesas tiesnešiem un prokuroriem – Polijas Republika nav izpildījusi LESD 157. pantā un Direktīvas 2006/54 5. panta a) punktā un 9. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētos pienākumus;
- atzīt, ka, ar iepriekš minētā likuma 13. panta 1. punktu samazinot vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecumu un piešķirot tieslietu ministram rīcības brīvību pagarināt tiesnešu aktīvo pilnvaru termiņu saskaņā ar tā paša likuma 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktu, Polijas Republika nav ievērojusi [LES] 19. panta 1. punkta otrajā daļā un Hartas 47. pantā paredzētos pienākumus;

– Piespriest Polijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

40. Polijas Republika iebildumu rakstā, kas iesniegts 2018. gada 31. maijā, norāda, ka tās prasījumi Tiesai ir šādi:

- pilnībā noraidīt šo prasību kā nepamatotu;
- piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

V. Lietas dalībnieku argumenti

A. Par prasības pieņemamību

41. Polija atbildes rakstā uz repliku apgalvo, ka prasība ir zaudējusi savu priekšmetu un aicina Komisiju nekavējoties atsaukt savu prasību.

42. Polija apgalvo, ka Komisijas apstrīdētā 2017. gada jūlija grozījumu likuma 13. panta 1.–3. punkts, kuros Polija vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, Augstākās tiesas tiesnešiem un prokuroriem ir ieviesusi pensionēšanās vecumu 60 gadi sievietēm un 65 gadi vīriešiem, tika grozīts ar 2018. gada 12. aprīļa *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz ustawy o Sądzie Najwyższym* (Likums par grozījumiem Likumā par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju, Likumā par Valsts tiesu padomi un Likumā par Augstāko tiesu) (turpmāk tekstā – “2018. gada 12. aprīļa likums”)¹⁸. Saskaņā ar šī likuma 1. panta 4. punktu, ar ko groza Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju 69. panta 1. punktu, tiesnešiem, neatkarīgi no to dzimuma, pensionēšanās vecums iestājas to 65. dzimšanas dienā. Prokuroru pensionēšanās vecums ir noteikts tādā pašā veidā, ņemot vērā faktu, ka saskaņā ar 2016. gada 28. janvāra *ustawa – Prawo o prokuraturze* (Prokuratūras likums)¹⁹ 127. pantu noteikumus, kas piemērojami vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, *mutatis mutandis* piemēro prokuroriem. Attiecībā uz Augstākās tiesas tiesnešiem pensionēšanās vecums tiem, kas iesniedz pieteikumu, tika noteikts saskaņā ar 2017. gada 8. decembra *ustawa o Sądzie Najwyższym* (Likums par Augstāko tiesu)²⁰ 37. pantu, un tas atbilst 65 gadu vecumam vīriešiem un sievietēm.

43. Arī 2017. gada 12. jūlija grozījumu likuma 13. panta 1. punkts kopsakarā ar 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktu, ar kuriem tika grozīts Likums par vispārējās jurisdikcijas tiesām, kā arī citi likumi, ar kuriem tika samazināts vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecums un tieslietu ministrs tika pilnvarots lemt par vispārējās jurisdikcijas tiesneša aktīva dienesta pagarināšanas periodu, tika pakļauti grozījumiem. Ar 2018. gada 12. aprīļa likuma 1. panta 4. punktu tika grozīts Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesu 69. panta 1.b punkts, un tāpēc Valsts tiesu padomes kompetencē ir pagarināt vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesneša aktīvo pilnvaru laiku pēc 65 gadu vecuma sasniegšanas. Tika grozīti arī kritēriji, kurus Valsts tiesu padomei ir pienākums piemērot. Valsts tiesu padome ir konstitucionāla institūcija, kuras pienākums ir nodrošināt tiesnešu un tiesu neatkarību. Līdz ar to fakts, ka Valsts tiesu padomes ziņā tiek atstāta lēmuma pieņemšana par tiesneša aktīvo pilnvaru laika pagarināšanu, nevar būt uzskatāms par darbību, kas kaitē tiesnešu neatkarībai.

44. Tiesas sēdē Komisijas pārstāvis norādīja, ka Komisija uztur savu prasību. Grozījumi tiesību aktos nav spējuši atrisināt visus jautājumus, kas izvirzīti prasības pieteikumā, un pastāv skaidra un nozīmīga interese lietas izskatīšanā neatkarīgi no tā, vai un kādā mērā Polija ir grozījusi savus noteikumus kopš Komisijas argumentētā atzinuma.

18 2018. gada *Dz. U.*, 848. pozīcija.

19 2017. gada *Dz. U.*, 1767. pozīcija, ar grozījumiem.

20 2018. gada *Dz. U.*, 5. pozīcija.

B. Par diskrimināciju dzimuma dēļ

1. Komisija

45. Komisija apgalvo, ka, samazinot pensionēšanās vecumu no 67 līdz 60 gadu vecumam sievietēm un 65 gadu vecumam vīriešiem 2017. gada jūlija grozījumu likumā, Polija nav rīkojusies saskaņā ar LESD 157. pantu un Direktīvas 2006/54 5. panta a) punktu kopsakarā ar šīs direktīvas 9. panta 1. punkta f) apakšpunktu, ņemot vērā, ka 2017. gada jūlija grozījumu likums paredz atšķirīgus pensionēšanās vecumus tiesnešiem, pamatojoties uz to dzimumu²¹.

46. Komisija norāda, ka saskaņā ar Tiesas judikatūru, lai noteiktu, vai vienošanās atbilst nodarbinātības sociālā nodrošinājuma režīmam un tādēļ tiek regulēta ar Direktīvu 2006/54, nevis ar Direktīvu 79/7, izšķirošais jautājums ir par to, vai vienošanās ir būtiska darba tiesiskajām attiecībām, proti, vai pensija ir piesaistīta attiecīgās personas atalgojumam un tādējādi uz to ir attiecināms LESD 157. pants²². Nav šaubu, ka maksājumi, kas veikti, pensionējoties saskaņā ar attiecīgajiem noteikumiem, ir veikti darba tiesisko attiecību dēļ, nevis politisku, sociālu, ētisku vai budžeta apsvērumu dēļ, kā tas ir attiecībā uz pensiju shēmām, uz kurām attiecas Direktīva 79/7. Tādējādi Polijai nav tiesību atsaukties uz Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzēto dalībvalsts rīcības brīvību, lai noteiktu atšķirīgu pensionēšanās vecumu vīriešiem un sievietēm valsts sociālā nodrošinājuma sistēmās.

47. Judikatūrā ir nostiprinātas trīs prasības, lai varētu piemērot šo izslēgšanu: attiecīgajiem pasākumiem ir jāattiecas uz konkrētu darbinieku kategoriju, summām, kas samaksātas pēc pensionēšanās, ir jābūt tieši saistītām ar darba stāžu (par kuru Komisija apgalvo, ka tam nav jābūt automātiski vai matemātiski noteiktam), un maksājumu summa ir jāaprēķina, pamatojoties uz pēdējā amatā saņemto atalgojumu. Komisija uzskata, ka visas šīs prasības ir izpildītas attiecībā uz apstrīdēto pasākumu, un patiešām Polijas iebildumi attiecas tikai uz argumentu, ka pabalsti saskaņā ar attiecīgajiem pensiju pasākumiem nav tieši saistīti ar darba stāžu.

48. Konkrētāk, Komisija *inter alia* apgalvo, ka tas, ka samaksāto pabalstu noteikšana ir piesaistīta dienestam citos publiskos amatos, nevis tiesas amatos, pretēji Polijas argumentiem liecina, ka pensiju pabalsti patiešām ir saistīti ar darba stāžu. Pabalstu maksimālā apmēra ierobežojuma pastāvēšana sistēmā²³ nemazina faktu, ka pēdējo algu, uz kuru ir balstīti pabalsti, nosaka pēc pakāpes (kas ir saistīta ar darba stāžu) un vecuma pabalsta (kas arī ir saistīts ar darba stāžu). Darba stāžs ir būtisks faktors, lai noteiktu gan pakāpi, gan precizētu pabalstu atbilstoši darba stāžam.

49. Tādējādi Komisija secina, ka ir notikusi tieša diskriminācija, pārkāpjot LESD 157. pantu un Direktīvu 2006/54, un it īpaši atsaucas uz tās 5. panta a) punktu un 7. panta 2. punktu.

²¹ Komisija atsaucas arī uz Direktīvas 2006/54 1., 2. un 7. pantu.

²² Spriedumi, 1994. gada 28. septembris, *Beune*, C-7/93, EU:C:1994:350, 46. punkts; 2001. gada 29. novembris, *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 28. punkts, un 2008. gada 13. novembris, *Komisija/Itālija*, C-46/07, EU:C:2008:618, 40. un 41. punkts.

²³ Komisija atsaucas uz spriedumiem, 2001. gada 29. novembris, *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 78. punkts, un 2003. gada 23. oktobris, *Schönheit* un *Becker*, C-4/02 un C-5/02, EU:C:2003:583, 20. punkts.

50. Komisija noraida Polijas argumentus par to, ka zemāks pensionēšanās vecums sievietēm nekā vīriešiem ir pozitīvas diskriminācijas pasākums, ko pieļauj LESD 157. panta 4. punkts un Direktīvas 2006/54 3. pants, jo attiecīgie pasākumi nepalīdz sievietēm to karjeras attīstībā un nenodrošina vienlīdzīgas iespējas iegūt paaugstinājumu amatā²⁴. Tāpat nav nekādas saiknes ar bērnu audzināšanu, jo likums attiecas [arī] uz sievietēm, kurām to nav bijis, vai arī kuras nepārtrauca savu karjeru pēc bērnu dzimšanas. Vīriešiem arī var būt loma bērna audzināšanā, bet uz viņiem neattiecas 60 gadu pensionēšanās vecums.

2. Polijas Republika

51. Polija apgalvo, ka strīdīgo pensiju sistēmu regulē Direktīva 79/7, nevis Direktīva 2006/54, un Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā dalībvalstīm esot ļauts izslēgt pensionēšanās vecumu un vecuma pensijas no šīs direktīvas darbības jomas. Polija pakārtoti apgalvo, ka pat tad, ja uz attiecīgajiem pensiju noteikumiem attiecas Direktīva 2006/54, tie ir pozitīvas diskriminācijas pasākumi, kas ir atļauti Direktīvas 2006/54 3. pantā un LESD 157. panta 4. punktā.

52. Polija apgalvo, ka otrais no trim iepriekš minētajiem kritērijiem nav izpildīts un ka Komisija pēc būtības nepareizi ir uztvērusi attiecīgo Polijas sistēmu pensiju pabalstu noteikšanai. Darba stāžam esot tikai sekundāra loma pabalstu noteikšanā.

53. Polija apgalvo, ka nepastāv nepieciešamā saikne ar darba stāžu, jo *inter alia* darba stāža piemaksas maksimālo robežu 20 % apmērā no tiesību aktos paredzētās prokuroru un vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pamatalgas piemēro neatkarīgi no tā, vai tiesneša darba stāžs ir 20 gadi vai 40 gadi. Galvenais pensijas apjoma noteikšanas elements esot pamatalga. Polija piebilst, ka izmaksājamās pensijas aprēķināšanas metodē nav minēts viens dzimums salīdzinājumā ar citu un fakts, ka darba stāžs, kas tiek ņemts vērā, nosakot pabalstus, ietver amatus valsts dienestā, kas nav tiesu iestāžu amati, liecina, ka pensiju pabalsti nav tieši saistīti uz darba stāžu. Vecuma pensiju varot paaugstināt tikai saistībā ar izmaiņām tiesnešu ar aktīvajām pilnvarām atalgojumā, kas tādējādi liecinot, ka darba stāžam nav nozīmes. Kas attiecas uz pamatalgu, nozīme ir nevis darba stāžam, bet likmju skalai, atsaucoties uz ieņemto amatu un koeficientiem. Paaugstināšanai amatā arī ir nozīme.

54. Attiecībā uz pozitīvu rīcību Polija apgalvo, ka augstāko amatpersonu amati tiesu iestādēs ir mazāk pieejami sievietēm bērnu audzināšanas pienākumu dēļ. Priekšlaicīga pensionēšanās ir šī nelabvēlīgā stāvokļa kompensācijas veids. Lielākajai daļai sieviešu Polijā ir bērni, un viņas biežāk audzina bērnus nekā vīrieši, kaitējot savai karjerai.

55. Visbeidzot Polija atsauca uz pārejas posma pasākumiem, kas bija spēkā no 2017. gada 1. oktobra līdz 2018. gada 30. aprīlim vienlaikus ar 2017. gada grozījumu likumu, kas ļāva tiesnešiem uzsākt pensionēšanos 67 gadu vecumā neatkarīgi no dzimuma. Šie pasākumi bija spēkā kopš brīža, kad stājās spēkā Komisijas apstrīdētie noteikumi, un paredzēja pārejas režīmu, saskaņā ar kuru tiesnešiem, kuri bija vecāki par 60 gadiem (sievietēm) vai 65 gadiem (vīriešiem) 2017. gada 1. oktobrī vai līdz 2018. gada 1. aprīlim (proti, sešus mēnešus pēc 2017. gada 1. oktobra), vienkārši bija jāiesniedz paziņojums par vēlmi pensionēties 67 gadu vecumā un medicīniskā izziņa, kas apliecina atbilstības līmeni attiecībā uz šo iepriekšējo pensionēšanās vecumu. Tam nebija nepieciešama nevienas iestādes atļauja. Vienīgā papildu prasība bija laika ierobežojums, lai šie dokumenti tiktu iesniegti līdz 2018. gada 1. aprīlim²⁵.

24 Komisija atsauca uz spriedumiem, 1995. gada 17. oktobris, *Kalanke*, C-450/93, EU:C:1995:322; 1997. gada 11. novembris, *Marschall*, C-409/95, EU:C:1997:533; 2000. gada 28. marts, *Badeck* u.c., C-158/97, EU:C:2000:163; 2002. gada 19. marts, *Lommers*, C-476/99, EU:C:2002:183; 2002. gada 12. septembris, *Niemi*, C-351/00, EU:C:2002:480; 2004. gada 30. septembris, *Briheche*, C-319/03, EU:C:2004:574, un 2010. gada 30. septembris, *Roca Álvarez*, C-104/09, EU:C:2010:561.

25 2016. gada 16. novembra *ustawa o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw* (Likums par grozījumiem Likumā par grozījumiem Likumā par pensijām un no Sociālā nodrošinājuma fonda maksājamām pensijām, kā arī citos likumos) (*Dz. U.*, 2017, 38. pozīcija) 26. panta 1. un 2. punkts.

C. Par apgalvoto LES 19. panta kopsakarā ar Hartas 47. pantu pārkāpumu

1. Komisija

56. Komisija apgalvo, ka dalībvalsts pienākumu neievērošana saskaņā ar LES 19. panta 1. punktu rodas, ja dalībvalsts tiesību akti liedz tiesām, kas piemēro Savienības tiesības, sistemātiski ievērot tiesības uz efektīvu tiesisko aizsardzību²⁶. Tas it īpaši esot svarīgi, lai nodrošinātu pareizu LESD 267. panta mehānisma darbību²⁷. LES 19. panta 1. punkta prasības attiecas arī uz neatkarību, it sevišķi, ja tos skata kopsakarā Hartas 47. pantu²⁸. Tas attiecoties uz jebkuru tiesvedības organizācijas modeli, ko dalībvalsts izvēlas, īstenojot valsts procesuālo autonomiju šajā jomā.

57. Komisija iebilst pret tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanu, kura ir papildināta ar tieslietu ministra rīcības brīvību to pagarināt. Komisijai neesot iebildumu plašāk pret visiem noteikumiem, kas nosaka attiecības starp tiesu varu un izpildvaru.

58. Iespēja pārsūdzēt vispārējās jurisdikcijas tiesu spriedumus negarantējot efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ja tiesnešu neatkarība visos tiesu sistēmas līmeņos nav garantēta.

59. Kritēriji, kurus ievēro tieslietu ministrs, pieņemot šo lēmumu, esot neskaidri, un dalībvalsts tiesību aktos neesot noteikts termiņš, kurā tieslietu ministram būtu jāpieņem šis lēmums, piešķirot tieslietu ministram pārmērīgu rīcības brīvību un īstu varu ietekmēt atsevišķus tiesnešus. Ar to tiekot pārkāpts tiesnešu neatceļamības princips, kas ir viņu neatkarības pamatelements, kuram jābūt gan personīgam, gan funkcionālam un jāietver aizsardzība pret izpildvaras īstenotu atcelšanu un iejaukšanos²⁹. To nevarot attaisnot, saskaņojot tiesnešu pensionēšanās vecumu ar vispārējo pensionēšanās vecumu.

2. Polijas Republika

60. Polija apgalvo, ka Komisijas prasības pieteikums ir vispārināts, hipotētisks, abstrakts un Polijas kompetenci organizēt savu tiesvedības sistēmu pārkāpjošs. Komisijas LES 19. panta 1. punkta interpretācija esot pārāk plaša. Turklāt Hartas 47. pantu varot piemērot tikai tad, ja dalībvalstis īsteno Savienības tiesību aktus saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu. Šajā gadījumā to nevarot piemērot, jo LES 6. panta 1. punktā un Hartas 51. pantā ir aizliegts izmantot Hartu, lai paplašinātu Savienības kompetenci. Hartas 47. pants neesot abstrakta pārskata līdzeklis.

61. Tiesneši Polijā baudot likumā noteiktā pensionēšanās vecuma konstitucionālo aizsardzību. Tiesnešu neatceļamības pārkāpums nerodoties, jo tieslietu ministrs regulē tikai jautājumu par pensionēšanās vecuma pagarināšanu. Tieslietu ministra rīcības brīvība esot ierobežota Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 69. panta 1.b punktā. Tajā tieslietu ministram esot paredzēts pienākums pieņemt lēmumu, ņemot vērā racionālu vispārējās jurisdikcijas tiesu personāla izmantošanu un vajadzības, kas izriet no dažādu tiesu darba slodzes. Tiesneši Polijas tiesībās tiek aizsargāti arī *inter alia*, saglabājot tiesnesim tā statusu pēc pensionēšanās un ar apsپریžu slepenību.

26 Komisija atsauca uz spriedumu, 2018. gada 27. februāris, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 40. punkts.

27 Turpat, 42. un 43. punkts.

28 Turpat, 41. punkts.

29 Komisija *inter alia* atsauca uz spriedumu, 2005. gada 31. maijs, *Syfait u.c.*, C-53/03, EU:C:2005:333, 31. punkts.

62. Komisijas paustās bažas par tiesnešu kārdinājumu lemt par labu tieslietu ministram vai, vispārīgāk, izpildvarai varētu paust attiecībā uz daudzus gadus spēkā esošo likumu, kas piešķir Polijas Republikas prezidentam atbildību par tiesnešu paaugstināšanu amatos. Ierosinājums par Polijas tiesnešu jutību attiecībā uz ietekmi esot aizskarošs un pastāvot daudz situāciju, kad tiesu sistēma ir saistīta ar izpildvaru. Polija atzīmē, ka Tiesas tiesnešu pilnvaras tiek atjaunotas ik pēc sešiem gadiem. Ja tas neapdraud tiesu neatkarību, arī Komisijas apstrīdētie pasākumi to neapdraudot. Nevarot ļaut līdzāspastāvēt atšķirīgiem standartiem attiecībā uz Tiesu un dalībvalstu tiesām.

63. Komisija neesot veikusi visaptverošu Polijas tiesu sistēmas un visas tās aizsardzības analīzi, kas ir nepieciešama, pirms var apgalvot, ka “sistemātiski” tiek pārkāpta tiesu neatkarība. Komisija esot analizējusi tikai vienu tās elementu.

VI. Analīze

A. Par pieņemamību

64. Pirmkārt, es uzskatu, ka Komisijas prasība nav bezmērķīga. Es atsaucos uz Tiesas pastāvīgo judikatūru, saskaņā ar kuru jautājums par to, vai dalībvalsts ir vai nav izpildījusi LESD 258. pantā paredzētos pienākumus, ir atkarīgs no situācijas, kas šajā dalībvalstī pastāvēja argumentētajā atzinumā noteiktā termiņa beigās³⁰, kas šajā gadījumā ir 2017. gada 12. oktobris. Šajā datumā Polija attiecībā uz to atbildēja, ka pasākumi netiks veikti (skat. šo secinājumu 37. punktu). Grozījumi likumā, uz kuriem Polija atsaucas, lai apgalvotu, ka jebkura iespējamā pienākumu neizpilde saskaņā ar Savienības tiesībām katrā ziņā ir novērsta, attiecas uz 2018. gada 12. aprīļa likumu (skat. šo secinājumu 42. un 43. punktu).

65. Attiecībā uz pārejas noteikumiem (skat. šo secinājumu 55. punktu), kas bija spēkā galvenajā datumā, 2017. gada 12. oktobrī, saistībā ar pirmo iebildumu tie uz īsu laiku piešķir atbrīvojumu tikai nelielam skaitam tiesnešu. Turklāt pārejas pasākumu pastāvēšana pēc būtības attiecas uz noteikšanu, vai ir pārkāpti tiesnešu neatceļamības un neatkarības principi, un tas tiks apspriests turpinājumā VI daļas C nodaļā.

66. Katrā ziņā, kā tas bija lietā C-619/18 Komisija/Polija (*Augstākās tiesas neatkarība*), dalībvalstīm, privātpersonām un Savienībai ir būtiska interese par Tiesā celtās prasības izskatīšanu. Šis [sagaidāmais] spriedums, tāpat kā gaidāmais spriedums lietā C-619/18, veicinās tiesiskuma ievērošanu Savienības tiesību sistēmā un sniegs norādījumus par to, kas ir nepieciešams, lai tas tiktu aizsargāts. Tajā arī tiks precizēta robeža starp valsts sociālā nodrošinājuma sistēmām, kuras reglamentē Direktīva 79/7, un nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmām, kuras reglamentē Direktīva 2006/54.

67. Tādējādi Komisijas otrais iebildums ir pieņemams, izņemot, ciktāl tas attiecas uz Hartas 47. pantu.

68. Otrkārt, šeit es atsaucos uz savu 2019. gada 11. aprīļa secinājumu lietā C-619/18 Komisija/Polija³¹, 52.–60. punktu un 65.–67. punktu. Komisija nav iesniegusi Tiesai informāciju, kas nepieciešama, lai konstatētu 47. panta pārkāpumu, jo nav materiālu par to, kā Polija īstenoja Savienības tiesību aktus saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu, kad tā ieviesa 2017. gada jūlija grozījumu likumu.

30 Spriedumi, 2006. gada 4. maijs, Komisija/Apvienotā Karaliste, C-508/03, EU:C:2006:287, 73. punkts un tajā minētā judikatūra, un 2018. gada 22. februāris, Komisija/Polija, C-336/16, EU:C:2018:94, 47. punkts un tajā minētā judikatūra.

31 EU:C:2019:325.

69. Papildināšu šos apsvērumus vienīgi, pasvītrojot, ka, lai gan Komisijai saskaņā ar LES 17. panta 1. punktu ir uzdots “uzraudzīt Savienības tiesību piemērošanu”, tas nekādā gadījumā nenozīmē, ka tai ir atļaujta “paplašināt Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos”, kā tas ir aizliegts LES 6. panta 1. punkta otrajā daļā. Kā tas bija lietā C-619/18, Komisija nav mēģinājusi saistīt savus argumentus attiecībā uz Hartas 47. pantu ar kādu Polijas tiesību normu, kuras mērķis būtu īstenot kādu Savienības tiesību normu³², vai apgalvot, ka situācija, kas norādīta tās iebildumā, būtu citādi “reglamentēta” ar Savienības tiesībām³³.

70. To paturot prātā, es secinu, ka Komisijas argumentu pieņemšana attiecībā uz to, ka tiesību uz efektīvu tiesisko aizsardzību saskaņā ar LES 19. pantu nozīme var tikt tieši ietekmēta jau ar pašu Hartas 47. pantu, būtu nepamatota iejaukšanās Polijas tiesvedības organizēšanas un tiesas spriešanas kompetencē. Kā norādījis ģenerālvokāts H. Saugmandsgors Ēe [*H. Saugmandsgaard Øe*] secinājumos lietā Komisija/Ungārija (Lauksaimniecības zemes lietojuma tiesības)³⁴, Tiesai kā Eiropas Savienības tiesību augstākajai tulkotājai ir pienākums nodrošināt pamattiesību ievērošanu Eiropas Savienības kompetences sfērā. Pretēji Eiropas Cilvēktiesību tiesai, Tiesai nav īpašu pilnvaru sodīt par visiem pamattiesību pārkāpumiem, kurus izdarījušas dalībvalstis³⁵.

71. Turpinājumā VI daļas C nodaļā es paskaidrošu, ka tas nekādi neliedz izmantot *kopējos tiesību avotus*, lai noteiktu, vai konkrētajā lietā ir pārkāpts tiesnešu neatceļamības princips un tiesnešu neatkarības un objektivitātes princips, neatkarīgi no tā, vai attiecīgais prasījums ir balstīts uz LES 19. panta 1. punkta otro daļu, LES 2. pantā atspoguļoto pamatvērtību īpašu izpausmi vai pastāv situācija, kurā dalībvalsts ievieš Savienības tiesības, tādējādi iedarbinot Hartas 47. pantā paredzēto aizsardzību un tiesības uz “lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā”.

72. Hartā iestrādātās robežas, atbilstoši kurām Harta ir piemērojama dalībvalstīm tikai tad, ja tās ievieš Savienības tiesības (Hartas 51. panta 2. punkts), nevar sniegties tiktāl, lai atbrīvotu Komisiju no pienākuma aizsargāt LES 2. pantā izteiktās Savienības pamatvērtības³⁶, kas veido kopējo Eiropas konstitucionālo mantojumu. Šāda veida tiešās prasības, ko ceļ Komisija šādās tiesvedībās, neietver Savienības kompetences paplašināšanu, kas būtu pretrunā LES 6. panta 1. punkta otrajai daļai un Hartas 51. panta 2. punktam.

73. Treškārt, fakts, ka 2017. gada jūlija grozījumu likums ir daļa no Komisijas pamatotā priekšlikuma saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 7. panta 1. punktu par tiesiskumu Polijā³⁷, nekādā veidā neliedz Komisijai izmantot tiešo prasību saskaņā ar LESD 258. pantu. Es atsaucos uz saviem secinājumiem lietā C-619/18 Komisija/Polija (*Augstākās tiesas neatkarība*)³⁸, kuros es paskaidroju, kāpēc Savienības tiesībās abas procedūras nav savstarpēji izslēdzošas³⁹.

32 Spriedums, 2017. gada 13. jūnijs, *Florescu u.c.*, C-258/14, EU:C:2017:448, 47. un 48. punkts un tajos minētā judikatūra.

33 Spriedums, 2017. gada 7. marts, X un X, C-638/16 PPU, EU:C:2017:173, 45. punkts un tajā minētā judikatūra. Apkopojumu par gadījumiem, kad dalībvalstis “īsteno” Savienības tiesības, pamatojoties uz Hartas 51. panta 1. punktu, skat. ģenerālvokāta N. Vāla [*N. Wahl*] secinājumus lietā *Gullotta un Farmacia di Gullotta Davide & C*, C-497/12, EU:C:2015:168, 55. punkts. Skat. arī ģenerālvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus saistītajās lietās *TSN* un *AKT*, C-609/17 un C-610/17, EU:C:2019:459, 72.–118. punkts.

34 C-235/17, EU:C:2018:971. 2019. gada 21. maijs, EU:C:2019:432.

35 Turpat, 111. punkts.

36 Par inovatīvu ierosinājumu par pilnīgāku lomu, ko Savienības pilsoņi varētu īstenot, lai rūpīgāk nodrošinātu LES 2. pantā atspoguļotās vērtības, skat. von Bogdandy, A., Kottmann, M., Antpöhler, C., Dickschein, J., Hentrei, S., un Smrkolj, M., “Reverse Solange- protecting the essence of fundamental rights against EU Member States”, *Common Market Law Review* 42, 2012, 489. lpp. Skaidrākai konstitucionālai analīzei par Hartu kā labas pārvaldības nodrošināšanas instrumentu skat. Frantziou, E., “Constitutional reasoning in the European Union and the Charter of Fundamental Rights: in search of public justification”, *European Public Law* 25, 2019, 183. lpp.

37 COM(2017) 835 *final* (2017. gada 20. decembris).

38 EU:C:2019:325.

39 Turpat, 48.–51. punkts.

B. Par pirmo iebildumu

74. Es uzskatu, ka Komisija ir izvirzījusi pirmo iebildumu galvenokārt tāpēc, ka Polija pārāk preskriptīvi interpretēja Tiesas judikatūrā noteiktās prasības, lai pensiju sistēma tiktu kvalificēta par atbilstošu sociālās politikas apsvērumiem un tādējādi regulēta ar Direktīvu 79/7 kā līdzekli, kas attiecas uz sociālo nodrošinājumu, nevis kā tādu, kas attiecas uz “darba samaksu” saskaņā ar LESD 157. pantu un ko reglamentē aizliegumi šajā pantā un attiecīgajās direktīvās, kas reglamentē vienlīdzīgu atalgojumu, šajā gadījumā Direktīva 2006/54.

75. Konkrētāk, Polija ir bijusi pārāk preskriptīva attiecībā uz prasību, ka, lai pensiju sistēma neietilptu Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā, pabalstiem, kas tiek maksāti saskaņā ar pensiju sistēmu, ir jābūt “tieši saistītiem” ar darba stāžu.

76. Polijas argumentos trūkst jebkādas analīzes par robežu starp Direktīvām 2006/54 un 79/7, kā tā ir attīstījies Tiesas judikatūrā, atsaucoties uz jēdziena “darba samaksa” nozīmi saskaņā ar LESD 157. pantu. Tāpat nav apspriesti plašāki principi, kas regulē šo robežu, atšķirīgi no trim faktoriem, kas attiecas tikai uz nodarbinātības sociālā nodrošinājuma sistēmām, proti; i) vai tie attiecas uz noteiktu darba ņēmēju kategoriju; ii) vai pēc pensionēšanās izmaksātās summas ir tieši saistītas ar darba stāžu un iii) vai pabalstus aprēķina, pamatojoties uz atalgojumu, kas saņemts par pēdējo ieņemto amatu.

77. Piemēram, lieta *Dimossia Epicheirissi Ilektrismou/Evrenopoulos* attiecās uz prasību pret Grieķijas valsts elektroenerģijas iestādi par atraitņa pensiju saskaņā ar privātu sistēmu, kurā prasītājs apgalvoja, ka šī pensija viņam tika atteikta, pamatojoties uz viņa (vīriešu) dzimumu. Izvērtējot, vai sistēmu regulēja LESD 157. panta priekštecis (proti, EEK līguma 119. pants) vai Direktīva 79/7, Tiesa atkārtoja šo svarīgo vispārējo principu, ka “vienīgais iespējamais izšķirošais kritērijs ir, vai pensija tiek maksāta darba ņēmējam saistībā ar darba attiecībām starp viņu un viņa bijušo darba devēju”⁴⁰.

78. Iepriekš lietā *Beune*, kas attiecās uz diskrimināciju dzimuma dēļ par saskaņā ar valsts nodarbinātības pensiju sistēmām maksājamo pabalstu apmēru, ģenerālvokāts F. Dž. Džeikobs [F. G. Jacobs] aprakstīja darba attiecības kā “patiesi izšķirošo faktoru”, norādot, ka “Tiesas nolēmumi [...] par saistību starp sociālo nodrošinājumu un [EEK līguma] 119. pantu [...] ir mēģinājums skaidri nošķirt vispārējās sociālās nodrošināšanas sistēmas no tām, kas darbojas nodarbinātības attiecībās”⁴¹.

79. Darba attiecību vissvarīgāko lomu uzsvēra arī ģenerālvokāte J. Kokote [J. Kokott] lietā *Hlozek*⁴². Strīdā par diskrimināciju dzimuma dēļ un to, vai pārejas posma pabalsts ir pielīdzināms “darba samaksai” saskaņā ar LESD 157. pantu, ģenerālvokāte secināja, ka pabalsta statuss ir atkarīgs “vienīgi no nodarbinātības kritērija”, ko var secināt no tā paša noteikuma⁴³. Ģenerālvokātes ieskatā, vienīgais jautājums bija par to, vai pabalsts tika samaksāts “attiecībā uz nodarbinātību”⁴⁴, tālāk norādot, ka darba stāžs parasti nav būtisks “darba samaksas” nozīmei, kas ir jēdziens, kurš būtu jāinterpretē plaši⁴⁵. Ar to tiek pasvītrots, ka prasība par “darba stāžu” īpaši attiecas tikai uz strīdiem par pabalstiem, ko izmaksā saskaņā ar arodpensiju sistēmām⁴⁶, kuras savukārt liedz pārāk preskriptīvu interpretāciju vārdiem “tieši saistīti”.

40 Spriedums, 1997. gada 17. aprīlis, *Evrenopoulos*, C-147/95, EU:C:1997:201, 19. punkts. Kopš tā laika tas tiek konsekventi piemērots. Skat. piemēram, diskriminācijas dzimuma dēļ kontekstā saistībā ar tiesnešu pensiju pabalstu aprēķinu 2001. gada 29. novembra spriedumu *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648, 28. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. neseno spriedumu, 2009. gada 26. marts, Komisija/Grieķija, C-559/07, EU:C:2009:198, 47. punkts.

41 Ģenerālvokāte F. Dž. Džeikobsa secinājumu lietā *Beune*, C-7/93, EU:C:1994:173, 38. un 42. punkts.

42 C-19/02, EU:C:2004:204.

43 Turpat, 45. punkts. Ģenerālvokāte J. Kokote atsauca uz EKL 141. panta 2. punkta (tagad LESD 157. pants) formulējumu, kā arī uz spriedumiem: 1982. gada 9. februāris, *Garland*, 12/81, EU:C:1982:44, 5. punkts; 1990. gada 17. maijs, *Barber*, C-262/88, EU:C:1990:209, 12. punkts, un 1999. gada 9. februāris, *Seymour-Smith* un *Perez*, C-167/97, EU:C:1999:60, 23. punkts.

44 Turpat. Izcēlums oriģinālā.

45 Turpat, 49. punkts.

46 Spriedums, 2012. gada 6. decembris, *Dittrich* u.c., C-124/11, C-125/11 un C-143/11, EU:C:2012:771, 38. punkts.

80. Tieši tāpēc, pamatojoties uz iepriekš visaptverošo tiesību principu, Tiesa lemj par to, vai apsvērumi, kas saistīti ar sociālo politiku, valsts organizāciju, ētiku vai pat attiecināmi uz budžetu, kuri ir ietekmējuši vai varētu ietekmēt to, ka valsts likumdevējs ir izveidojis īpašu sistēmu, ir pārāki un tādēļ konkrētā pensiju sistēma ietilpst Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā. Trīs principi, kas izklāstīti šajos secinājumos (76. punkts), ir pamatnostādnes, lai noteiktu gadījumus, kad Direktīva 79/7 nav piemērojama attiecīgai pensiju shēmai, bet vienlaikus šīs pamatnostādnes nevar ņemt vērā juridiskajā vakuumā, izolācijā no plašāka attiecīgo tiesību principu kopuma. Es vēlētos piebilst, ka tajos ietilpst nozīme Savienības tiesību sistēmā primārajam noteikumam, kas aizliedz nevienlīdzīgu attieksmi attiecībā uz atalgojumu⁴⁷.

81. Tādējādi es nevaru secināt, ka jebkurš no trim faktoriem, kas izslēdz arodpensiju sistēmu no Direktīvas 79/7 piemērošanas jomas, ir iekalts akmenī, proti, ka tie ir pelnījuši tādu interpretāciju, ka, pat ja tiek pieļauta kaut mazākā atkāpe no kāda no tiem, ir jāsecina, ka attiecīgā sistēma ietilpst Direktīvas 79/7 materiālajā piemērošanas jomā, jo īpaši tās 7. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētās dalībvalstu rīcības brīvības noteikt atšķirīgus pensionēšanās vecumus vīriešiem un sievietēm tvērumā⁴⁸.

82. Polija nav centusies izskaidrot, kā strīdīgā sistēma atšķiras no sistēmām, par kurām tika pieņemti nolēmumi, kuros tika atzīts, ka ir izpildīta prasība par to, ka pensiju izmaksātie pabalsti ir “tieši saistīti” ar darba stāžu. Šeit es domāju spriedumus tādās lietās kā *Beune*⁴⁹, *Podesta*⁵⁰, *Griesmar*⁵¹, *Niemi*⁵², *Schönheit*⁵³ un Komisija/Grieķija⁵⁴. Visos šajos spriedumos Tiesa nosprieda, ka pabalsti, kas izmaksāti saskaņā ar attiecīgajām arodpensiju sistēmām, bija “darba samaksa” saskaņā ar Savienības tiesībām, kas attiecas uz katru konkrēto gadījumu, pēc tam, kad tā bija piemērojusi pamatnostādni par tiešu saistību ar darba stāžu, kopīgi ar to, vai sistēma attiecas uz īpašu darba ņēmēju kategoriju un vai pabalsti tiek aprēķināti, pamatojoties uz pēdējo algu; pēdējie divi faktori šajā lietā nav apstrīdēti⁵⁵.

83. Tas viss liek man secināt, ka, tiklīdz arodpensiju pabalsti zināmā mērā ir balstīti uz darba stāžu, tie ir izslēdzami no Direktīvas 79/7 piemērošanas jomas. Patiešām, Tiesa spriedumā Komisija/Grieķija atzina, ka ar to, ka minētajā lietā strīdīgie pensiju pabalsti dažkārt bija atšķirīgi atkarībā no veiktā darba sarežģītības vai darba apstākļu sarežģītības, nebija pietiekami, lai vājinātu tā noteikuma piemērojamību, saskaņā ar kuru izmaksātie pabalsti ir tiešā funkcionālā saiknē ar darba stāžu⁵⁶.

84. Tādējādi frāzē “tieši saistītiem” uzsvars tiek likts uz “saistītiem”, nevis uz “tieši”. Pēdējais vārds neparedz prasību, ka pabalstam ir jābūt automātiskam vai arī balstītam *vienīgi* uz darba stāža ilgumu, izslēdzot citus faktorus, uz kuriem ir atsaukusies Polija (un ka ir apkopoti šo secinājumu 53. punktā). Tie ietver ierobežojumu izmantošanu (piemēram, piemaksas par darba stāžu maksimālais apmērs),

47 Skat. manus secinājumus lietā *Safeway*, C-171/18, EU:C:2019:272, 62. punkts, kuros es atsaucos uz 1994. gada 28. septembra spriedumu lietā *Coloroll Pension Trustees*, C-200/91, EU:C:1994:348, 26. punkts.

48 Kā norādīts ģenerāladvokāta Z. Albēra [S. Alber] secinājumos lietā *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:117, 50. punkts. Ģenerāladvokāts F. Dž. Džeikobss secinājumos lietā *Beune* (C-7/93, EU:C:1994:173, 22. punkts) piedāvāja piecu faktoru analīzi, lai noteiktu, vai ir piemērojama rīcības brīvība: vai shēma ir balstīta uz likumu, vai tai ir nolīguma būtība, kā tā tiek finansēta, vai tā ir piemērojama vispārīgām darbinieku kategorijām un vai tai ir papildu maksājuma būtība.

49 Spriedums, 1994. gada 28. septembris, *Beune*, C-7/93, EU:C:1994:350.

50 Spriedums, 2000. gada 25. maijs, *Podesta*, C-50/99, EU:C:2000:288.

51 Spriedums, 2001. gada 29. novembris, *Griesmar*, C-366/99, EU:C:2001:648.

52 Spriedums, 2002. gada 12. septembris, *Niemi*, C-351/00, EU:C:2002:480.

53 Spriedums, 2003. gada 23. oktobris, *Schönheit* un *Becker*, C-4/02 un C-5/02, EU:C:2003:583.

54 Spriedums, 2009. gada 26. marts, Komisija/Grieķija, C-559/07, EU:C:2009:198.

55 Netika arī apspriests jautājums par to, kā strīdīgā sistēma līdzinās strīdīgajām sistēmām novatoriskajos nolēmumos, kuros Tiesa secināja, ka vispārējā valsts pensiju sistēma ir pakļauta dalībvalstu rīcības brīvībai saskaņā ar Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Skat., piemēram, spriedumu, 1992. gada 7. jūlijs, *Equal Opportunities Commission*, C-9/91, EU:C:1992:297.

56 Spriedums, 2009. gada 26. marts, Komisija/Grieķija, C-559/07, EU:C:2009:198, 57. punkts. Pilnības labad es atzīmēju, ka Tiesa pēdējo reizi norādīja uz trim faktoriem, kas ir būtiski, lai noteiktu, vai ir izveidota saikne starp darba stāžu un pensijas pabalstiem, 2019. gada 15. janvāra spriedumā lietā EB, C-258/17, EU:C:2019:17, 46. punkts, bet šo jautājumu 47. punktā nolēma atstāt iesniedzējtiesas izlemšanai.

faktiskos elementus, kuriem ir jābūt ieviestiem pirms algas paaugstināšanas pēc pensionēšanās, paaugstināšanu amatā, koeficientus un likmju skalu pamatalgas noteikšanā. Arī šeit pamatalga galvenokārt tiek noteikta ar darba stāža palīdzību (skat. šo secinājumu 86.–89. punktu). Līdz ar to neviens no šiem faktoriem nevar pārtraukt tiešu saikni starp darba stāžu un izmaksājamiem pabalstiem.

85. Vēl es piekrītu Komisijas argumentam attiecībā uz to, ka ar tiesu sistēmu nesaistīto publisko amatu iekļaušana darba stāža aprēķinā pamato, nevis atspēko secinājumu, ka attiecīgajā pensiju sistēmā paredzētie pabalsti ir tieši saistīti ar darba stāžu (skat. šo secinājumu 48. punktu). Tas, ka pensijas maksājumu aprēķina shēmā nav minēta kāda dzimuma pārākums pār otru, nenovērš diskrimināciju pret vīriešiem, jo viņu pensionēšanās vecums ir vēlāk nekā sievietēm.

86. Es arī piekrītu, ka Komisija ir izveidojusi saikni starp izmaksājamiem pabalstiem un darba stāžu (skat. šo secinājumu 46. un 48. punktu). Es atsaucos, piemēram, uz Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91. panta 1. punktu, kurā noteikts, ka tiesnešu atalgojuma līmenis tiek noteikts, pamatojoties uz darba stāžu, un 91. panta 7. punktu, kurā noteikts, ka atalgojums ir jādiferencē arī, pamatojoties uz piemaksām par darba stāžu (skat. šo secinājumu 19. punktu). Saskaņā ar Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91.a panta 3. punktu pamatalga arī tiek ietekmēta ar darba stāžu (šo secinājumu 21. punkts). Šāda veida likuma noteikumi nevar tikt izskaidroti, izmantojot papildu faktorus, piemēram, ierobežojumu un koeficientu izmantošanu (skat. secinājumu 84. punktā minētos faktorus), vai atkāpties un likumā paredzētās realitātes, ka samaksātie pensiju pabalsti ir balstīti uz galīgo algu, kuru zināmā mērā nosaka darba stāžs.

87. Konkrētāk, Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 91.a panta 3. punktā (skat. šo secinājumu 20. punktu) ir noteikts, ka tiesneša pamatalga nosakāma, pamatojoties uz nākamo augstāko pakāpi pēc piecu gadu nostrādāšanas attiecīgajā tiesu iestādes amatā. Ar to tika noteikta svarīga saikne ar darba stāžu, jo saskaņā ar 100. panta 1. punktu (skat. šo secinājumu 22. punktu) pēdējais ieņemtais amats nosaka izmaksātos pensijas pabalstus. Tomēr pēdējais ieņemtais amats atbildis noteiktai pakāpei, kas ir saistīta ar darba stāžu. Turklāt 100. pantā uzskaitītie papildu pensijas pabalsti (skat. šo secinājumu 22. punktu) nepārtrauc saikni starp darba stāžu, pakāpes piešķiršanu un pēdējo ieņemto amatu.

88. Saikne starp pakāpi un darba stāžu Polijas Augstākajā tiesā ir nostiprināta 2002. gada Augstākās tiesas likuma 42. panta 4. un 5. punktā (šo secinājumu 26. punkts) kopsakarā ar 42. panta 5. punktu, nosakot, ka pamatalga tiek noteikta pēc amatā stāšanās gada un tiek palielināta pēc 7 gadiem, bet 50. pantā ir noteikts, ka pensiju pabalstus nosaka pēc pamatalgas apmēra un piemaksas par darba stāžu (šo secinājumu 28. punkts). 2002. gada Augstākās tiesas likuma 43. pantā ir paredzēta piemaksa par darba stāžu, kas daļēji tiek noteikta, pamatojoties uz darba stāžu (šo secinājumu 27. punkts).

89. Attiecībā uz valsts prokuroriem tiešā saikne ar darba stāžu, kā arī daži konkrētāki noteikumi, kas saista pensiju pabalstus ar darba stāžu, ir noteikta Prokuratūras likuma 127. panta 1. punktā (šo secinājumu 31. punkts). Šeit es, piemēram, atsaucos uz Prokuratūras likuma 124. panta 1. punktu (šo secinājumu 32. punkts), kurā noteikts, ka darba stāžs ir faktors, kas nosaka atalgojumu. Var atsaukties arī uz iepriekš minētā 124. panta 4. un 5. punktu (šo secinājumu 31. un 32. punkts), saskaņā ar kuriem iepriekšējās amata vietas ir jāņem vērā, nosakot algu, un kuros darba stāžs ir saistīts ar pakāpi.

90. Attiecībā uz Polijas argumentiem par pozitīvo diskrimināciju pietiek norādīt, ka Tiesas judikatūrā ir uzsvērts, ka pozitīvās diskriminācijas pasākumu mērķis, “dodot priekšrocības sievietēm, ir uzlabot viņu spējas konkurēt darba tirgū un veidot karjeru vienlīdzīgi ar vīriešiem”⁵⁷. Ņemot vērā, ka pensionētais sieviešu dzimuma tiesneses vairs nekonkurē darba tirgū vai neturpina karjeru, Komisijas apstrīdētie pasākumi nekādā ziņā nevar būt pozitīvas diskriminācijas pasākumi saskaņā ar

57 Spriedums, 2010. gada 30. septembris, *Roca Álvarez*, C-104/09, EU:C:2010:561, 33. punkts un tajā minētā judikatūra.

Direktīvas 2006/54 3. pantu un LESD 157. panta 4. punktu. Turklāt ir jāuzmanās, uzskatot, ka noteikumi, kas saglabā tradicionālo lomu sadalījumu nākotnē, nevar tikt uzskatīti par vienlīdzības veicināšanas pasākumiem⁵⁸. LESD 157. panta 4. punktā minētā “darba samaksa” nevar tikt izmantota šim nolūkam, pat neapzināti.

91. Kā apgalvojusi Komisija (skat. šo secinājumu 50. punktu), apstrīdētajam pasākumam trūkst nianšes. Tas nav attiecināms uz vīriešiem, kuri ir palaiduši garām karjeras iespējas bērna audzināšanas dēļ, kā arī tajā netiek ņemtas vērā sievietes, kuras nekad nav to darījušas.

92. Iepriekš minēto iemeslu dēļ pirmais Komisijas izvirzītais iebildums ir jāuzskata par pamatotu.

C. Par otro iebildumu

1. Atbilstošās tiesību normas un to avoti

93. Tiesa spriedumā lietā *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*⁵⁹ nosprieda, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa aizsargā tiesas locekļus no atcelšanas no amata. Tā sniedz garantijas, kas ir būtiskas tiesu neatkarībai⁶⁰. Neatceļamība un neatkarība ir cieši saistītas, jo galvenā brīvība no ārējās ietekmes prasa zināmas garantijas, kas būtu pietiekamas, lai aizsargātu personu, kurai ir jāspriež tiesa, piemēram, garantijas pret atcelšanu no amata⁶¹.

94. Tiesa spriedumā *Associação Sindical dos Juizes Portugueses* un citos nolēmumos ir atzinusi, ka neatkarības garantēšana ir raksturīga iztiesāšanas uzdevumam⁶². Neatkarības jēdziens, kas aizsargāts saskaņā ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu, “nozīmē tostarp, ka attiecīgā instance pilda savas tiesas spriešanas funkcijas absolūtā autonomijā, ne ar vienu nebūdama nedz hierarhiskās, nedz padotības attiecībās un nesaņemot jebkādas izcelsmes norādījumus vai instrukcijas, un tādējādi ir pasargāta no ārējas iejaukšanās vai spiediena, kas varētu apdraudēt tās locekļu spriešanas neatkarību un ietekmēt to lēmumus”⁶³.

95. Komisijas iebildums attiecībā uz vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem ietilpst LES 19. panta 1. punkta otrās daļas materiālajā piemērošanas jomā, kas sniedz tiesiskuma konkrētu izpausmi, kura, savukārt, ir Savienības pamatvērtības izpausme saskaņā ar LES 2. pantu. Vispārējās jurisdikcijas tiesas var lemt par jautājumiem, kas saistīti ar Savienības tiesību interpretāciju un piemērošanu, un sniegt atsaucis saskaņā ar LESD 267. pantu. Tādēļ uz tiem attiecas LES 19. panta 1. punkts⁶⁴. Kā Tiesa nesen ir atgādinājusi, “ikkatrai dalībvalstij ir jānodrošina, ka attiecīgās instances, kas kā “tiesa” Savienības tiesību izpratnē ietilpst tās tiesību aizsardzības līdzekļu sistēmā jomās, uz kurām attiecas Savienības tiesības, atbilst efektīvas tiesību aizsardzības tiesā prasībām”⁶⁵.

58 Ģenerālvokātes J. Kokotes secinājumi lietā *Roca Álvarez*, C-104/09, EU:C:2010:254, 47. punkts. Ģenerālvokāte atsauca uz 2002. gada 19. marta spriedumu *Lommers*, C-476/99, EU:C:2002:183, 41. punkts.

59 Spriedums, 2018. gada 27. februāris, C-64/16, EU:C:2018:117.

60 Turpat. 45. punkts un tajā minētā judikatūra.

61 Spriedums, 2006. gada 19. septembris, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 51. punkts un tajā minētā judikatūra.

62 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 42. punkts un tajā minētā judikatūra. Neatkarības un objektivitātes aizsardzības Hartas 47. panta kontekstā krustošanās ar aizsardzību atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai ir redzama Tiesas (pilnā sastāvā) atzinumā 1/17, 2019. gada 20. aprīlis, 202.–204. punkts un tajos minētā judikatūra. Skat. arī, piemēram, spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586; 63.–65. punkts.

63 *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, C-64/16, EU:C:2018:117, 44. punkts un tajā minētā judikatūra. Spriedums, 2019. gada 7. februāris, *Escribano Vindel*, C-49/18, EU:C:2019:106, 66. punkts.

64 Turpat., 40. punkts. Skat. līdzīgi manu secinājumu lietā Komisija/Polija (Augstākās tiesas neatkarība), C-619/18, EU:C:2019:325, 63. punktu.

65 Spriedumi, 2019. gada 7. februāris, *Escribano Vindel*, C-49/18, EU:C:2019:106, 63. punkts un tajā minētā judikatūra, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, 52. punkts.

96. Es piebilstu, ka vispārējie principi joprojām ir pamattiesību avots⁶⁶, lai gan ir izstrādāta Harta. Proti, LES 6. panta 3. punktā ir noteikts, ka pamattiesības “ir Savienības tiesību vispārīgo principu pamats”. Kā ir ticis norādīts kādā komentārā, “dažādu pamattiesību avotu līdzaspastāvēšana” nodrošina “indivīdu tiesību augsta līmeņa aizsardzības” mērķa sasniegšanu⁶⁷. Līdz ar to tiesiskuma garantijas saturs LES 2. pantā un 19. panta 1. punkta otrajā daļā, kā arī tam raksturīgā tiesnešu neatceļamība un neatkarība atbilstoši LES 6. panta 3. punktam tiek noteikta ECPAK⁶⁸ un dalībvalstu kopējās konstitucionālajās tradīcijās⁶⁹.

97. Līdz ar to starp Hartas 47. pantu un LES 19. panta 1. punktu pastāv konstitucionāla pāreja, jo šie paši avoti ir nozīmīgi, nosakot tiesību “uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos noteiktā tiesā” atbilstoši Hartas 47. pantam. LES 19. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 47. pants vēl ir saistīti ar savām attiecībām ar vispārējiem tiesību principiem. Tie ir jāinterpretē atbilstoši šiem principiem, un tādēļ judikatūra par šīm abām tiesību normām neizbēgami pārklājas⁷⁰.

98. To pasakot, ņemot vērā LES 6. panta 1. punktā iekļauto spriedzi tajā ziņā, ka Harta būtībā ir atzīts Savienības tiesību sistēmā garantēto pamattiesību avots, tomēr šīs pašas tiesību normas otrajā daļā ir noteikts, ka “Hartas noteikumi nekādā ziņā nepaplašina Savienības kompetences, kā tās noteiktas Līgumos”⁷¹.

99. Līdz ar to uzskatu, ka ir jāuzmanās, tieši izmantojot Hartas 47. pantu, apgaismojot LES 2. pantā paredzēto tiesiskuma aizsardzību, kā arī tiesnešu neatceļamību un tiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā tiesā, kas ir raksturīgi LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, vismaz situācijās, kurās dalībvalsts neīsteno Savienības tiesības atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam, neraugoties uz šo abu tiesību normu pārklāšanos, kas neizbēgami rodas kopīgo avotu dēļ.

100. Proti, uz pašu Hartu bieži atsaucas kā uz pamattiesību avotu⁷², kas nav pārsteidzoši, ņemot vērā tai LES 6. panta 1. punktā piešķirto statusu. Tomēr, lai arī Harta ir Savienības primāro tiesību akts, atsaucē uz to – kā uz (tiešu) pamattiesību avotu – sasniedz savas robežas, kad tiek piemērots Hartas 51. panta 2. punkts un LES 6. panta 1. punkta otrā daļa, kā tas ir šajā tiesvedībā, jo Polija neīsteno Savienības tiesības atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam. Paplašinot Komisijas kompetenci, tiktu pārkāpta LES 6. panta 1. punkta otrā daļa un Hartas 51. panta 2. punkts, ja būtu tieši jāatsaucas uz Hartas 47. pantu.

66 Saistībā ar neseno spriedumu skat. Mătușescu, C., “The scope of application of fundamental rights guaranteed by European Union law on Member States’ action; Some jurisprudential landmarks”, *Law Review; International Journal of Law and Jurisprudence Open Source Online Publication* (2017), 22. lpp., 24. lpp.. (http://www.internationallawreview.eu/revista/?rev_id=27).

67 Hofmann, H., un Mihaescu, B., “The relation between the Charter’s Fundamental Rights and the unwritten general principles of EU law: Good administration as the test case” 9 (2013) *European Constitutional Law Review*, 73. lpp., it īpaši 83. lpp. Skat. arī Lenaerts, K. un Gutiérrez-Fons, J. A., “The place of the Charter in the EU Constitutional Edifice”, no: Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., un Ward, A., *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*, Hart Publishing, Oksforda, 2014, 1573. lpp., It īpaši 1575. un nākamajās lpp. autori veic zināmas “paralēles starp Hartu un Savienības tiesību vispārējiem principiem”.

68 Šajā nozīmē skat., piemēram, ECT spriedumu, 2018. gada 6. novembris, *Nunes De Carvalho* pret Portugāli, CE:ECHR:2018:1106JUD005539113, 144.–150. punkts; ECT spriedums, 2018. gada 25. septembris, *Denisov* pret Ukrainu, CE:ECHR:2018:0925JUD007663911, 60.–64. punkts. Neatkarības un objektivitātes subjektīvie un objektīvie elementi ir atspoguļoti arī Tiesas judikatūrā. Skat., piemēram, spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, 63.–65. punkts, kur Tiesa tos uzskatīja par ārējiem un iekšējiem aspektiem.

69 Par neseno dalībvalstu kopējo konstitucionālo tradīciju analīzi skat. Rossi, L.S. ‘Droit fondamentaux, primauté et autonomie: la mise en balance entre les principes « constitutionnels » de l’Union européenne’, *RTDE*, 2019.

70 Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56.

71 Skat. arī Hartas 51. panta 2. punktu. Kā nesenu skat. spriedumu 2018. gada 25. oktobris, *Anodiki Services EPE*, C-260/17, EU:C:2018:864, 38. punkts. Skat. arī spriedumu, 2014. gada 10. jūlijs, *Julián Hernández u.c.*, C-198/13, EU:C:2014:2055, 32.–37. punkts un tajos minētā judikatūra.

72 Skat. neseno, piemēram, Frantziou, E., “Constitutional reasoning in the European Union and the Charter of Fundamental Rights: in search of public justification”, *European Public Law* 25, 2019, 183. un 188. lpp.; Lenaerts, K. un Gutiérrez-Fons, J. A., “The place of the Charter in the EU Constitutional Edifice”, no: Peers, S., Hervey, T., Kenner, J., un Ward, A., *The EU Charter of Fundamental Rights: A commentary*, Hart Publishing, Oksforda, 2014, 1573. un 1576. lpp.

101. Tomēr citādi LES 6. pantā paredzētie pamattiesību avoti nosaka, vai apgalvotais neatkarības un objektivitātes pārkāpums rodas strukturālas LES 19. panta 1. punkta neievērošanas kontekstā vai tādā kontekstā, kurā dalībvalsts īsteno Savienības tiesības atbilstoši Hartas 51. panta 1. punktam⁷³, un tādēļ Hartas 47. pants kļūst tieši piemērojams.

2. Piemērošana izskatāmajai lietai

102. Komisija apgalvo, ka vispārējās jurisdikcijas tiesas tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšana līdz 60 gadu vecumam sievietēm un 65 gadu vecumam vīriešiem, vienlaikus piešķirot tieslietu ministram rīcības brīvību pagarināt tiesnešu pensionēšanās vecumu, uz kuriem attiecas 2017. gada jūlija grozījumu likums, ir pretrunā efektīvai tiesiskai aizsardzībai, kas garantēta LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, kaut arī šī rīcības brīvība ir ierobežota Likuma par vispārējās jurisdikcijas tiesām 69. panta 1.b punktā. Šis noteikums uzliek tieslietu ministram pienākumu pieņemt lēmumu, ņemot vērā racionālu vispārējās jurisdikcijas tiesu personāla izmantošanu un vajadzības, kas izriet no dažādu tiesu darba slodzes (šo secinājumu 17. un 61. punkts). Tiesneši Polijas tiesībās tiek aizsargāti arī *inter alia*, saglabājot tiesneša statusu pēc pensionēšanās un ar apspriežu slepenību (šo secinājumu 61. punkts). Komisija arī izvirza šo iebildumu neatkarīgi no iepriekš izklāstītajiem pārejas pasākumiem (55. punkts).

103. Esmu secinājis, ka 2017. gada jūlija grozījumu likums neatbilst tiesnešu neatceļamības un to neatkarības garantijām, kuras tiek aizsargātas LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, šādu iemeslu dēļ. Es to daru, ņemot vērā nepieciešamību apstrīdēt pasākumus, kas apdraud tiesnešu institucionālo vai darbības neatkarību⁷⁴.

104. Pirmkārt, amata drošība ir būtisks princips starptautisko cilvēktiesību tiesību aktos, piemēram, Starptautiskajā paktā par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām (turpmāk tekstā – “ICCPR”), kuru izstrādājot, dalībvalstis ir sadarbojušās⁷⁵. Šādi instrumenti jau sen ir nostiprināti kā Savienības tiesību sistēmas vispārējo principu satura avots⁷⁶.

105. Līdz ar to nozīme ir arī tam, ka Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja nesēn ir paudusi viedokli, ka saskaņā ar ICCPR 14. panta 1. punktu “garantijas, kas attiecas uz tiesnešu amata drošību, ir prasības tiesu neatkarībai” un ka “jebkura situācija, kurā izpildvara ir spējīga kontrolēt vai virzīt tiesu sistēmu, nav saderīga ar Paktu”⁷⁷. Komiteja pasvītvoja, cik nozīmīgas ir “garantijas tiesnešu aizsardzībai no diskrecionārās atcelšanas”⁷⁸.

106. Tādējādi tiesnešu pensionēšanās vecuma samazināšanai ir jāpapildina un jāparedz drošības pasākumi⁷⁹, lai nodrošinātu, ka tiesnesis netiek atstādināts *de facto*⁸⁰. Proti, Tiesa nesēn nosprieda, ka ir jābūt tā, ka tiesnešu atsaukšanas gadījumi “ir noteikti ar tiešām likumdošanas normām”⁸¹.

73 Šo secinājumu 32. un 33. zemspītras piezīme.

74 Skat. 1.5. punkta komentārus Bangaloras Tiesnešu ētikas principiem, ANO, Vine, 2018, 39. lpp.

75 Skat., piemēram, Vispārējo komentāru Nr. 32 par Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 14. pantu, CCPR/C/GC/32, publicēts 2007. gada 23. augustā, Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komiteja, 19. punkts, un Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes 2001. gada 23. novembra atzinuma CCJE (2001) OP Nr. 1 sadaļā “Neatceļamība no amata un disciplīna”, 13. punktā: “Tiesas neatkarības pamatprincips ir tas, ka amats tiek garantēts līdz obligātajam pensionēšanās vecumam vai noteikta termiņa pilnvaru beigām”, atsaucoties uz atbilstošajiem ANO pamatprincipiem šajā jautājumā. Skat. attiecībā uz tiesnešu ieņemamā amata drošības avotiem šo secinājumu 5. zemspītras piezīmi.

76 Skat. ģenerālvadovkāta P. Mengoci [P. Mengozzi] secinājumus lietā K un B, C-380/17, EU:C:2018:504, 44. punkts, un, piemēram, spriedumu, 2008. gada 14. februāris, *Dynamic Medien*, C-244/06, EU:C:2008:85, 39. punkts.

77 2017. gada 7. novembra ziņojums Nr. 2203/2012, 2018. gada 1. februāris, *Zamora pret Venezuela*, 9.3. punkts.

78 Turpat.

79 Attiecībā uz garantiju nozīmi, skat., piemēram, ECT spriedumu, 2013. gada 16. decembris, *Cooper* pret Apvienoto Karalisti, CE:ECHR:2003:1216JUD004884399, 123.–126. punkts.

80 Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka tiesnesus nevar piespiest doties priekšlaicīgā pensijā bez to piekrišanas, piemēram, spriedums, 1998. gada 9. jūnijs, *Incal* pret Turciju, CE:ECHR:1998:0609JUD002267893, 67. punkts.

81 Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, 66. punkts.

107. Tiesas sēdē Polija atzina, ka līdz šim brīdim vismaz 26 tiesnešiem tika atteikts pagarinājums pēc 70 gadu sasniegšanas⁸² saskaņā ar 2017. gada jūlija grozījumu likumu. Pamatojoties uz Polijas pārstāvja tiesas sēdē sniegtajām atbildēm uz jautājumiem, runa varētu būt pat par 112 tiesnešiem, atkarībā no pārejas pasākumu ietekmes (skat. šo secinājumu 55. punktu).

108. Šķiet, ka tā rezultātā attiecīgās sieviešu dzimuma tiesneses pensionējās 7 gadus pirms tam, kad 2017. gada jūlija grozījumu likumā noteiktais vecums stājās spēkā, proti, 67 gadi, un attiecīgie tiesneši vīrieši – 2 gadus agrāk par likumā noteikto pensionēšanās vecumu. Šajā situācijā tieslietu ministram netika paredzēts pienākums sniegt pamatojumu atteikumam, un šis atteikums nav pakļauts pārbaudei tiesā. Tas notika arī kontekstā, kurā, kā atzinis Polijas pārstāvis tiesas sēdē, līdz šī gadsimta sākumam Valsts tieslietu padome lēma par tiesnešu pilnvaru termiņa pagarināšanu pēc likumā noteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas. Kopš 2002. gada šādus pieteikumus saņēma tieslietu ministrs, bet tie bija apstiprināmi, pamatojoties uz iesniegtu medicīnisko izziņu par piemērotību darbam. Tad 2017. gadā tieslietu ministram tika piešķirta attiecīgā rīcības brīvība.

109. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, likumā noteiktais tieslietu ministra pienākums racionāli izmantot vispārējās jurisdikcijas tiesu resursus kopā ar vajadzībām, kas izriet no tiesu darba slodzes, un tādi faktori kā tiesnešu apspriežu noslēpums un Polijas Republikas konstitucionālās garantijas par to, ka pensionēšanās vecums tiek noteikts no likumā paredzētā brīža, nav pietiekami, lai no atcelšanas *de facto* pasargātu tiesnešus, uz kuriem attiecas 2017. gada jūlija grozījumu likums⁸³, it īpaši tad, ja tas notiek tādas apjomīgas valdības veiktas tieslietu reformas ietvaros, kādu uzsākusi Polija⁸⁴.

110. Turklāt netika sniegts nekāds steidzams vai pārliecinošs politisks iemesls pagarināšanas pilnvaru pārcelšanai no Valsts tieslietu padomes tieslietu ministram, nedz arī tika sniegts atbilstošs paskaidrojums par to, kāpēc tiesneša ar zemu darba slodzi atcelšana, nevis tā/tās pārcelšana uz citu vispārējās jurisdikcijas tiesu bija vienīgais iespējamais risinājums.

111. Attiecībā uz neatkarības prasību šajā lietā aplūkoti pasākumi, piemēram, noteikumi, kurus es izvērtēju lietā C-619/18 Komisija/Polija⁸⁵, nozīmē vienlaicīgu nodošanu izpildvaras pārstāvim, ne vairāk ne mazāk – tieslietu ministram⁸⁶, tiesnešu dienesta pilnvaru termiņa pagarināšanu, kā arī tiesnešu pensionēšanās vecuma robežas samazināšanu likumdošanas ietvaros. Šī pakete ir pretrunā tiesnešu neatkarības objektīvajam elementam, kas tiek aizsargāts Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūrā⁸⁷. Vēl Tiesa ir nospriedusi, ka neatkarība un objektivitāte “prasa, lai tiktu pieņemti noteikumi, it īpaši attiecībā uz tiesu iestādes sastāvu un tās locekļu iecelšanu amatā, darba stāžu un atturēšanās pamatiem, kā arī noraidīšanu un atcelšanu, lai novērstu jebkādas saprātīgas šaubas indivīdiem par attiecīgās iestādes ietekmējamību ar ārējiem faktoriem un par tās objektivitāti saistībā ar izsveramajām interesēm”⁸⁸.

82 Tiesas sēdē Polijas pārstāvis norādīja, ka šis ir vecums, līdz kuram tika apsvērta pagarināšana.

83 Eiropas Padomes Komisijas “Demokrātija caur tiesībām” (Venēcijas Komisija) Atzinuma Nr. 904/2017 (2017. gada 11. decembris), minēts 5. zemsvītras piezīmē, 27. lappusē ir secināts, ka “tieslietu ministram nevar būt rīcības brīvība, lai pagarinātu tiesneša pilnvaras pēc pensionēšanās vecuma iestāšanās”.

84 Skat. šo secinājumu 5. un 7. zemsvītras piezīmi.

85 EU:C:2019:325.

86 Eiropas Cilvēktiesību tiesa saistībā ar tiesu varas neatkarību savā judikatūrā nesen norādīja uz pieaugošu nozīmi izpildvaras nodalīšanai no tiesu varas. Piemēram, ECT spriedums, 2019. gada 12. marts, *Ástráðsson* pret Islandi, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, 103. punkts.

87 Šo secinājumu 68. zemsvītras piezīme.

88 Spriedums, 2006. gada 19. septembris, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, 53. punkts un tajā minētā judikatūra. Skat. arī spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, 66. un 67. punkts.

112. Šajā gadījumā runa ir nevis par pieņemumu, ka Polijas tiesnešiem trūkst profesionālisma vai ka viņu nolēmumi noteikti būtu pakļauti aizspriedumiem, gaidot tieslietu ministra lēmumu par aktīvo pilnvaru pagarināšanu, bet par to, vai sabiedrība varētu pamatoti uztvert attiecīgo kārtību kā tādu, kas apdraud tādas tiesvedības objektivitāti, kurā šajā jutīgajā periodā ir iesaistīta izpildvara; un šis periods var būt ilgstošs, ņemot vērā, ka tieslietu ministram nav laika ierobežojuma, lai pieņemtu savu lēmumu⁸⁹. Arī šeit šādi ar sabiedrības uztveri pamatoti aizspriedumi tiek pastiprināti tādu garantiju trūkuma dēļ kā pārskatāmība un pārbaude tiesā⁹⁰.

113. Attiecībā uz pārejas pasākumiem (skat. šo secinājumu 55. punktu), pietiek atzīmēt, ka tie neaptver visus tiesnešus, uz kuriem attiecas 2017. gada jūlija grozījumu likums, bet tikai dažus, proti, tos, kuriem 2017. gada jūlija grozījumu likuma spēkā stāšanās brīdī bija 60 gadi (sievietēm) vai 65 gadi (vīriešiem) vai kuri bija sasnieguši minēto vecumu laikā no 2017. gada 1. oktobra līdz 2018. gada 1. aprīlim⁹¹. Kā secinājis ANO speciālais ziņotājs par tiesnešu un juristu neatkarību savas misijas laikā Polijā⁹², ir nepieciešams grozīt “jauno pensionēšanās režīmu, kas piemērojams vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešiem, lai to piemērotu tikai tiesnešiem, kuri ir sākuši pildīt savas funkcijas pēc likuma stāšanās spēkā”⁹³, kopsakarā ar tieslietu ministra rīcības brīvības tiesnešu pilnvaru pagarināšanā atcelšanu⁹⁴.

114. Noslēgumā es tomēr vēlētos pasvītrot, ka, norobežojot LES 19. panta 1. punkta otrās daļas tvērumu, konstitucionālajā līmenī rodas jautājums, kādā mērā Tiesai ir kompetence aizstāt dalībvalstu konstitucionālās tiesas un Eiropas Cilvēktiesību tiesu⁹⁵, lemjot par pamattiesību pārkāpumiem. Ievērot robežas starp Savienības un dalībvalstu kompetencēm ir tikpat svarīgi Savienības tiesību sistēmā, kas balstīta uz tiesiskumu, kā aizsargāt pamattiesības⁹⁶.

115. Tādējādi LES 19. panta 1. punkta otrās daļas materiālā piemērošanas joma tiesnešu neatceļamības un neatkarības kontekstā aprobežojas ar to problēmu risināšanu, kuras saistītas ar konkrētās dalībvalsts strukturālo vājumu; kā tas ir šajā lietā, ņemot vērā, ka likumi, ko Komisija apstrīd, ietekmē visu tiesu sistēmu.

116. Vislabāk tos būtu saukt par sistēmiskiem vai vispārīgajiem trūkumiem⁹⁷, kuri “apdraud būtisko saturu”⁹⁸ tiesnešu neatceļamībai un neatkarībai. Tomēr atsevišķas vai specifiskas tiesnešu neatceļamības un neatkarības pārkāpumu sekas ir jārisina atbilstoši Hartas 47. pantam un tikai kontekstos, kuros dalībvalsts īsteno Savienības tiesības saskaņā ar Hartas 51. panta 1. punktu. Principā strukturāli trūkumi, ar ko papildus ir saistīta Savienības tiesību ieviešana, ko veic dalībvalsts, būs jānosaka, pamatojoties uz abām tiesību normām.

89 Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību padomes īpašā referenta tiesnešu un juristu neatkarības jautājumos atzinumu par misiju Polijā, minēts 5. zemsvītras piezīmē, 52. punktā ziņoja, ka “tā kā nav paredzēts termiņš lēmumu pieņemšanai, tieslietu ministrs var saglabāt ietekmi pār attiecīgajiem tiesnešiem līdz pat to tiesnešu amata pilnvaru termiņa beigām”.

90 Venēcijas Komisija, minēts 5. zemsvītras piezīmē, 26. punktā secināja, ka reformas Polijas tiesu sistēma, tostarp Likumā par vispārējās jurisdikcijas tiesām “ļauj likumdevējam un izpildvaras iestādēm atklāti un plaši iejaukties tiesvedības organizācijā un tādējādi rada lielus draudus tiesu neatkarībai, kas ir viens no galvenajiem tiesiskuma elementiem”. Skat. neseno ECT spriedumu, 2019. gada 12. marts, *Ástráðsson* pret Islandi, CE:ECHR:2019:0312JUD002637418, 103. punkts, kur Eiropas Cilvēktiesību tiesa izvērtēja, vai piemērojamo valsts tiesību normu par tiesnešu iecelšanu pārkāpums “rada patiesu risku, ka citas valdības struktūrvienības, it īpaši izpildvara, īsteno nepamatotu rīcības brīvību, apdraudot tiesnešu iecelšanas amatā procesa integritāti”.

91 Tiesas sēdē Polijas pārstāvis norāda, ka “katrs tiesājošs tiesnesis” varētu izmantot pārejas noteikumus. Es to saprotu tā, ka katrs tiesājošs tiesnesis, kas noteiktajā laikā atbilst noteiktajam likumā paredzētajam vecuma prasībām.

92 Ziņojums, 2018. gada 5. aprīlis, A/HRC/38/38/Add. 1, šo secinājumu 5. zemsvītras piezīme.

93 Turpat. 83. punkts.

94 Turpat. Skat. arī Venēcijas Komisijas ziņojumu, minēts 5. zemsvītras piezīmē, 27. lpp.

95 Ģenerālvokāta H. Saugmandsgora Ēes secinājumi lietā Komisija/Ungārija, C-235/17, EU:C:2018:971, 68. punkts. Skat. arī Spaventa, E., “Should we “harmonize” fundamental rights in the EU? Some reflections about minimum standards and fundamental rights protection in the EU composite constitutional system”, *Common Market Law Review*, 997. lpp., ir īpaši 1022. lpp., autors apšaubā “cik prātīgi ir centralizēt pamattiesības Eiropas Savienībā”.

96 Ģenerālvokāta H. Saugmandsgora Ēes secinājumi lietā Komisija/Ungārija, C-235/17, EU:C:2018:971, 101. punkts.

97 Spriedums, 2018. gada 25. jūlijs, *Minister for Justice and Equality*, C-216/18 PPU, EU:C:2018:56, 60. punkts.

98 Turpat.

117. Katrā ziņā iepriekš minēto iemeslu dēļ Komisijas otrais iebildums ir jāuzskata par pamatotu.

VII. Tiesāšanās izdevumi

118. Atbilstoši Reglamenta 138. panta 1. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

119. Saskaņā ar manu piedāvāto risinājumu, lai gan Komisijas iebildumi ir jānoraida kā nepieņemami, ciktāl tie ir balstīti uz Hartas 47. pantu, abi Komisijas iebildumi ir pamatoti, ciktāl tie ir balstīti uz LES 19. panta 1. punkta otro daļu un LESD 157. pantu kopsakarā ar Direktīvas 2006/54 5. panta a) punktu un 9. panta 1. punkta f) apakšpunktu. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest Polijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tai spriedums ir nelabvēlīgs, Polijas Republikai ir jāpiespriež segt savus, kā arī atlīdzināt Komisijas tiesāšanās izdevumus.

VIII. Secinājumi

120. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, piedāvāju Tiesai:

- 1) Atzīt, ka 2017. gada 12. jūlija *ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw* (Likums, ar ko groza Likumu par vispārējās jurisdikcijas tiesu organizāciju un dažus citus likumus) 13. panta 1.–3. punktā ieviešot atšķirīgu pensionēšanās vecumu vīriešiem un sievietēm, kuri ir vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesneši, Augstākās tiesas tiesneši un prokurori, Polijas Republika nav izpildījusi LESD 157. pantā un Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/54/EK (2006. gada 5. jūlijs) par tāda principa īstenošanu, kas paredz vienlīdzīgas iespējas un attieksmi pret vīriešiem un sievietēm nodarbinātības un profesijas jautājumos, 5. panta a) punktā un 9. panta 1. punkta f) apakšpunktā paredzētos pienākumus.
- 2) Atzīt, ka, samazinot saskaņā ar minētā likuma 13. panta 1. punktu vispārējās jurisdikcijas tiesu tiesnešu pensionēšanās vecumu un piešķirot tieslietu ministram rīcības brīvību pagarināt šo tiesnešu aktīvo pilnvaru termiņu saskaņā ar tā paša likuma 1. panta 26. punkta b) un c) apakšpunktu, Polijas Republika nav ievērojusi LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā paredzētos pienākumus.
- 3) Pārējā daļā prasību noraidīt.
- 4) Piespriest Polijas Republikai segt savus un atlīdzināt Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.